

10. Valikained

Sissejuhatus

Kindluse Koolis väärtustame mitmekesist ja paindlikku õpikogemust, mistõttu pakume õpilastele võimalust valida erinevate huvivaldkondade vahel valikaineid, mis toetavad nende isiklikku arengut, loovust ning eluks vajalike oskuste kujunemist. Käesolev dokument annab ülevaate meie koolis pakutavatest valikainetest kaheksas erinevas valdkonnas: keel ja kirjandus, loodusained, käeline tegevus, liikumisõpetus, muusika ja näitlemine, ettevõtlikkus, emotsionaalsed ja sotsiaalsed oskused ning digipädevused.

Oluline on rõhutada, et kõiki selles ainekavas kirjeldatud valikaineid ei pakuta igal õppeaastal. Valik sõltub eelkõige õpetajate ressurssidest ning õpilaste huvidest ja vajadustest. Iga-aastane valikainete pakkumine kujuneb välja paindlikult, arvestades meie koolipere võimalusi ja eelistusi.

Valikainete süsteem on tihedalt seotud ka Kindluse Kooli karjäärimudeliga – see toetab õpilaste eneseanalüüsi, huvide avastamist ja tulevikusuundade teadlikku kujundamist. Läbi erinevate valdkondadega tutvumise saavad õpilased praktilise kogemuse ja esmased teadmised valdkondadest, mis võivad mõjutada nende edasisi õppe- ja karjäärivalikuid.

Loodame, et see ainekava aitab nii õpilastel kui ka lapsevanematel teha teadlikke valikuid ning leida just neid aineid, mis toetavad õppija arengut, innustavad avastama uusi huvivaldkondi ja loovad rõõmu õppimisest.

1. Valdkond: keel ja kirjandus

Keele ja kirjanduse valdkond ühendab mitmekesise keeleõppe ning toetab õpilaste keelelist, kultuurilist ja isiksuslikku arengut. Valdkonda kuuluvad vene keel, eesti keel teise keelena vene emakeelega õpilastele, inglise, itaalia ja läti keel, samuti lugemise populariseerimist toetav lugemisisu. Keeleõppe keskmes on oskus suhelda nii suuliselt kui kirjalikult erinevates keeltes, mõista ja tõlgendada erinevat tüüpi tekste, väljendada oma mõtteid selgelt ning rikastada maailma mõistmist kultuurilise mitmekesisuse kaudu. Valdkond toetab õpilase eneseväljenduse arengut ja enesekindlust ning kujundab oskusi, mis on vajalikud toimetulekuks nii õppetöös kui ka laiemalt elus.

Keeleõppe peamiseks eesmärgideks on arendada õpilaste keelelist eneseväljendust erinevates keeltes, tugevdada kirjaliku ja suulise suhtluse oskust ning kujundada kriitiline ja analüütiline mõtlemine tekstide mõistmisel ja loomisel. Keeleõpe toetab ka kultuuridevahelist pädevust, suunates õpilasi märkama ja väärtustama eri rahvaste keelisi ja kultuurilisi eripärasid. Samuti aitab see kujundada iseseisvat ja vastutustundlikku õppijat, kes oskab oma arengut jälgida ja juhtida.

Õppe-eesmärgid

- Arendada õpilase keelelist eneseväljendusoskust eri keeltes.
- Kujundada lugemis- ja tekstiloomes oskust, arendada kriitilist ja analüütilist mõtlemist.
- Süvendada teadmisi kultuurilistest ja keelelistest eripäradest.
- Julgustada iseseisvust ja ettevõtlikkust keelekasutuses.
- Arendada õpilaste sotsiaalseid ja koostööoskusi mitmekeelses keskkonnas.
- Luua positiivne ja motiveeriv keeleõppekeskkond.
- Populariseerida lugemist ja toetada funktsionaalset kirjaoskust.

Üldpädevuste kujundamine keelte valdkonnas

Keeleõpe toetab kõigi üldpädevuste arengut, kuna keel on mõtlemise ja suhtlemise põhivahend. Suhtluspädevus kujuneb läbi suulise ja kirjaliku väljenduse, kuulamisoskuse ja arutelude. Õpipädevust toetatakse info leidmise, tekstide mõistmise ja iseseisva õppimise kaudu.

Kultuuri- ja väärtuspädevus areneb teiste kultuuride mõistmise ja keelelise mitmekesisuse kaudu. Sotsiaalset ja kodanikupädevust toetavad koostöö, arutelud ja kultuuriteemalised ülesanded. Enesemääratluspädevust arendatakse eneseväljenduse ja isiklike vaadete julge jagamise kaudu.

Ettevõtlikkuspädevus avaldub loovates projektides, tekstiloo ülesannetes ja meeskonnatöös. Digipädevus on keeleõppe lahutamatu osa – õpitakse infot otsima, materjale looma ja tehnoloogiat eetilisel kasutama.

Keeleõppe lõimimine teiste ainetega

- Keeleõpet saab sisukalt lõimida kõigi õppeainetega;
- **Muusika ja teater** arendavad sõnavara ja esinemisjulgust;
- **Kunst** toetab tekstide visuaalset mõtestamist;
- **Ajalugu ja ühiskonnaõpetus** laiendavad kultuurilist arusaama;
- **Matemaatika ja loodusained** aitavad mõista erialast sõnavara
- **Liikumisõpetus** võimaldab keeleõpet kehaliselt aktiivsel viisil.

Läbivad teemad keeleõppes

Keeleõpe toetab mitmeid läbivaid teemasid:

- **Keskkond** ja jätkusuutlik areng kajastuvad tekstides ja aruteludes;
- **Kultuuriline identiteet** tekib rahvuskultuuride tundmise kaudu;
- **Tehnoloogia** rakendub läbi digivahendite;
- **Ettevõtlikkus ja tööelu** väljendub praktilistes ülesannetes (CV, intervjuu);
- **Tervis ja ohutus** õpetab toimetulekut igapäevaolukordades;
- **Globaliseerumine** tõstab esile rahvusvahelise suhtluse olulisuse.

Õppemeetodid ja -vormid

Kommunikatiivne ja tegevuspõhine keeleõpe. Rühmatöö, paaristöö, rollimängud, dialoogid. Kuulamisülesanded ja videopõhine õpe. Loovkirjutamine, lugemispäevikud ja multimeedia projektid. Keelemängud, digimängud (Kahoot, Quizlet). Draamaelementide ja laulude kasutamine (eriti nooremate õpilaste puhul). E-õppe keskkonnad: eKool, Padlet, Google Classroom, Flipgrid jt

Hindamine

Hindamine on mitmeeristav, suunatud arengule ja oskuste arendamisele. Arvestatakse suulist ja kirjalikku keelekasutust, loovust, iseseisvat õppimist ja aktiivsust. Tagasiside on mitmekülgne: suuline, kirjalik, kaasõpilase ja enesehindamine. Kasutatakse hindamismudeleid, töölehti, esitlus- ja projekti hindamist. Õppija arengut jälgitakse regulaarselt ja toetatakse individuaalse tagasisidega. Õppija kaasatakse hindamiskriteeriumide määramisse (eesmärgiteadlikkus). Oluline osa on refleksioonil: "mida õppisin?", "mida saaksin paremini teha?".

Valdkonnaga seotud valikainete jaotumine õpigruppide vaates

	1. õpigrupp	2.-3. õpigrupp	4.-6. õpigrupp
1	Lugemisisu		
2	Mänglev eesti keel	Mänglev eesti keel	
3	Mänguline inglise keel	Mänguline inglise keel	
4			Vene keel
5			Itaalia keel
6			Läti keel

1.1. Valikaine: lugemisisu

Aine kirjeldus:

Lugemisisu on valikaine, mille eesmärk on äratada ja hoida õpilases huvi lugemise vastu. Tundides kasutatakse uuemat eesti lastekirjandust ja erinevaid lugemistehnikaid, mis aitavad arendada iseseisvat mõtlemist, arutlusoskust ning suhtlemisoskust. Õppetöö toimub ettelugemise, arutelu ja loovate ülesannete kaudu. Õpilased loovad lugemisteemalisi käelisi töid, kasutavad loetut loovtöodes ja arutlevad erinevate teemade üle. Arendatakse lugemis-, kuulamis-, eneseväljendus- ja koostööoskust. Õppeprotsessis kasutatakse mitmekesiseid töövõtteid ja õpilased osalevad aktiivselt teemade ja raamatute valikul. Ainetundides arendatakse ka kunstilisi ja praktilisi oskusi, ühendades õpitava kunstiõpetuse ja tööõpetuse eesmärkidega. Oluline on seoste loomine isikliku elu ja loetuga, aidates arendada väärtuspädevust ja kultuuriteadlikkust. Õpilane õpib märkama, hindama ja mõtestama nii enda kui kaaslaste pingutust ja loomingut. Tööprotsessis väärtustatakse kuulamisoskust, mõistmist ja empaatiat. Aine toetab mitmekülgset lapse arengut ja eneseväljendust. Lugemisisu kasvatab õpilases harjumust ja vajadust lugemise järele kui isikliku kasvamise ja eneseväljenduse vormi.

Õpitulemused:

- Oskab oma mõtteid julgelt ja arusaadavalt väljendada.
- Valmistab lihtsamaid loov- ja käelisi töid loetu põhjal.
- Suudab töötada iseseisvalt, paaris ja rühmas.
- Kuulab tähelepanelikult kaasõpilasi ja hindab nende pingutusi.
- Oskab hinnata oma tööprotsessi ja viib alustatud tegevused lõpuni.
- Tunneb huvi lugemise vastu ja oskab valida sobivaid raamatuid.
- On tutvunud uuema eesti lastekirjandusega.
- Leiab ja loob seoseid loetu ja enda teadmiste-kogemuste vahel.
- Arendab erinevate lugemistehnikate abil oma lugemisoskust.
- Suudab keskenduda ja kuulata pikemaid tekstikatkeid.
- Arendab oma loovust, luues uusi ideid loetu põhjal.
- Kasutab erinevaid tehnikaid ja võtteid käelises tegevuses.
- Suhtub lugemisse kui väärtuslikku ja rikastavasse tegevusse

1.2. Valikaine: mänglev eesti keel

Aine kirjeldus:

Mänglev eesti keel on loominguline ja mänguline valikaine, mis keskendub eesti keele õppimisele läbi aktiivsete ja loovate tegevuste. Õpilased loevad muinasjutte, loovad ise lugusid ning osalevad erinevates keeleliste oskustele suunatud mängudes. Tundides arendatakse sõnavara, õigekirja ning eneseväljenduse oskusi suulises ja kirjalikus vormis. Õpitakse koostama lugude põhjal küsimusi ja arutlema tekstide üle. Õpilased valmistavad iseseisvalt loomingulisi töid – loovad oma raamatu ja eestikeelse mängu. Lõimitult õpitakse koostama ja esitama ära kirju, looma sõnakette ning mängima keelelisi ristsõnamänge. Tundides kasutatakse ka digivahendeid, tutvutakse Google Docs keskkonnaga ning tehakse esitlusi. Õppetöö toimub nii individuaalselt, paaris kui ka rühmades, toetades koostööoskuste arengut. Iga õpilane saab väljendada oma ideid ning õppida teiste arvamusi kuulama ja analüüsima. Tunnid toetavad õpilaste enesejuhtimist, ajaplaneerimist ja vastutust oma tööde eest. Valikaine aitab kujundada hoiakuid, mis toetavad kestlikku ja teadlikku eluviisi. Õpilasi julgustatakse loovusele ja iseseisvusele keele õppimise kaudu. Aine ühendab klassikalise keeleõppe mängulisusega, võimaldades õpilastel kogeda õppimist läbi tegutsemise ja iseenda panuse.

Õpitulemused:

- Õpilane loob mitu erinevat loomingulist projekti (oma raamat, eestikeelne mäng).
- Koostab pildiseeria põhjal jutu.
- Arutleb suuliselt ja arendab oma sõnavara läbi keelemängude.
- Tutvub ja kasutab keskkonda Google Docs.
- Kirjutab veatult ära kirja.
- Loob iseseisvalt sõnaketi. Koostab loetud loo põhjal küsimusi ja vastab neile.
- Lahendab lihtsamaid ristsõnu.
- Loob mängu „Arvuta ja värvi“ (lõimitud tegevus).
- Töötab nii iseseisvalt, paaris kui rühmas.
- Järgib kokkuleppeid ja panustab grupitöösse.
- Tunneb muinasjutule omaseid tunnuseid ning loob lühimuinasjutu.
- Esitleb oma töid ning analüüsib enda ja kaaslaste panust.

1.3. Valikaine: mänguline inglise keel

Aine kirjeldus:

Mänguline inglise keel on valikaine, mis on mõeldud noorematele õpilastele tutvumiseks inglise keele ja kultuuriga. Tundides õpitakse esimesi väljendeid ja sõnavara mängude, laulude, liikumistegevuste ja rollimängude kaudu. Õpilane õpib ennast inglise keeles tutvustama, rääkima oma perest, loendama numbreid, nimetama värve, loomi ja kehaosi. Läbi mängulise lähenemise kujundatakse esmast kuulamis- ja hääldusoskust. Õpitakse kasutama viisakusväljendeid ning suhtlema lihtsates igapäevastes olukordades. Erinevad õpitegevused toimuvad nii individuaalselt kui ka koostöös paarilise või rühmaga. Õppeprotsessi oluline osa on õpimapi koostamine, kuhu kogutakse aasta jooksul loodud materjalid. Tunnid toimuvad turvalises, toetavas ja positiivses õhkkonnas, kus igale lapsele antakse võimalus õppida endale sobivas tempos. Õpilasi julgustatakse proovima ja katsetama, et toetada enesekindlust võõrkeeles suhtlemisel. Valikaine toetab sotsiaalsete oskuste, vastutustunde ja eneseväljenduse arengut. Õppimine toimub praktilise tegevuse kaudu, mis muudab keeleõppe loovaks ja meeldejäävaks. Tunnitegevustes arendatakse ka kultuurilist teadlikkust ning kujundatakse huvi maailma keelte ja rahvaste vastu.

Õpitulemused:

- Suhtub positiivselt inglise keele õppimisse.
- Tunneb inglise keelt teiste keelte seast ära.
- Saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest.
- Omandab esmased teadmised inglise keelest ja kultuurist.
- Hääldab sõnu ja lauseid õpetaja eeskujul.
- Töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas õpetaja juhendamisel.
- Tutvustab ennast ja räägib perest lihtsate lausete abil.
- Nimetab inglise keeles numbreid, värve, loomi ja kehaosi.
- Kasutab viisakusväljendeid igapäevastes olukordades.
- Loob õpimapi, kuhu kogub oma õppeaasta jooksul valminud tööd.
- Õpib ja esitab lihtsaid ingliskeelseid laule ja luuletusi.
- Osaleb rollimängudes ja dialoogides. Saab tuttavaks ingliskeelsete riikide kultuuriliste eripäradega.

1.4. Valikaine: vene keel

Aine kirjeldus:

Vene keel on valikaine, mille eesmärk on arendada õpilase keelelist eneseväljendusoskust nii suulises kui kirjalikus vormis. Õpilased loevad erinevaid ilukirjanduslikke ja mitteilukirjanduslikke tekste, arutlevad nende sisu üle ning õpivad argumenteerima oma seisukohti. Tundides keskendutakse sõnavara laiendamisele ja grammatika süvendatud tundmisele, sealhulgas õigekirjale ja lauseehitusele. Õpilased loovad ise tekste, sh kirjeldusi, jutustusi, dialooge ja arvamusküsimusi. Arendatakse kuulamisoskust läbi auditoorsete harjutuste ning arutelu kaasõpilastega. Tegevused hõlmavad ka kultuurilist mõõdet – õpilased tutvuvad vene kirjanduse klassikaga ning tähtpäevade ja traditsioonidega. Digipädevust toetab erinevate digikeskkondade kasutamine tekstide loomisel ja esitlemisel. Olulisel kohal on suuline esinemine – esitlused, luuletuste lugemine ja grupitööd. Õppetöö toimub vaheldumisi iseseisvalt, paaris ja rühmades. Tundides kasutatakse ka loomingulisi meetodeid nagu draamaelemendid ja visuaalse kunsti lõimimine keeleõppega. Õpilastel on võimalus valida arendavate projektide vahel, toetades enesejuhtimist. Valikaine loob tugeva keelelise aluse, mida saab kasutada õpingutes ja igapäevaelus. Kursus toetab õpilaste keelelist identiteeti ja tugevdab emakeele väärtustamist.

Õpitulemused:

- Õpilane kirjutab erinevat tüüpi tekste (jutustus, kirjeldus, aramusartikkel).
- Suudab ennast suuliselt väljendada arusaadavalt ja ladusalt.
- Tuvastab ja parandab oma kirjavigu.
- Loeb ja analüüsib ilukirjanduslikke ning informatiivseid tekste.
- Esitleb loetud teksti põhjal oma mõtteid suuliselt või kirjalikult.
- Kasutab aktiivselt uut sõnavara ja grammatikat oma väljendustes.
- Oskab koostada dialooge igapäevastel teemadel.
- Kuulab kaasõpilaste arvamusi ja osaleb aruteludes.
- Tunneb vene kirjanduse tuntumaid autoreid ja teoseid.
- Töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas. Kasutab digivahendeid keeleõppes (nt Google Docs, esitlustööriistad).
- Hindab ja analüüsib enda ja kaaslaste töid konstruktiivselt. Oskab siduda loetut ja õpitut isikliku kogemusega.

1.5. Valikaine: itaalia keel

Aine kirjeldus:

Itaalia keel on valikaine, mille eesmärk on pakkuda õpilastele lõbus ja kaasahaarav sissejuhatus itaalia keelde ja kultuuri. Õppimine toimub läbi mänguliste ja loovate tegevuste, mis toetavad keelelist arengut ja kultuuriteadlikkust. Tundides tutvutakse itaalia tähestiku, lihtsate tervituste ja viisakusväljenditega. Õpitakse numbreid, värve, kujundeid, pereliikmete nimetusi ja loomadega seotud sõnavara. Läbi rollimängude ja dialoogide harjutatakse lihtsaid vestlusi, näiteks toidu tellimist või enda tutvustamist. Keeleõpet rikastavad laulud, riimid, lasteraamatud ning lauamängud. Lisaks tehakse loomingulisi kunstitöid, näiteks pizzade joonistamine või loomatemaatilised pildid. Õpetust toetavad kultuurilised teadmised, tutvutakse itaalia žestidega ning tähtpäevade ja kombestikuga. Tunnid kohandatakse vastavalt õpilasgrupi huvidele ja tasemele. Õppeaasta jooksul arendatakse foneetikat, lauseehitust ja põhigrammatikat. Valikaine eesmärk on kasvatada huvi keelte ja erinevate kultuuride vastu ning luua positiivne õpikogemus. Õppetöö toimub aktiivõppe meetodite abil – mängides, suheldes ja uurides. Kursuse lõppedes on õpilastel valminud isiklik õpimapp, mis sisaldab õpitud sõnavara, joonistusi ja töölehti.

Õpitulemused:

- Õpilane tunneb lihtsamaid itaalia keele väljendeid ja tervitusi.
- Tunneb numbreid 1–20 itaalia keeles.
- Tunneb ja kasutab põhivärve ja geomeetrilisi kujundeid.
- Suudab ennast lühidalt tutvustada itaalia keeles.
- Tunneb pereliikmete nimetusi ja koostab sugupuu.
- Kasutab loomade nimetusi ja kirjeldab neid lihtlausetes.
- Oskab toidupõhist sõnavara ja kasutab seda rollimängudes.
- Töötab paaris ja rühmas, järgides kokkuleppeid.
- Kasutab lihtsaid fraase vestlustes ja dialoogides.
- Hääldeb sõnu ja fraase korrektselt.
- Loeb ja mõistab lihtsat lastekirjandust ja sõnavaraga seotud lugusid.
- On teadlik itaalia kultuurist ja žestidest.
- Näitab üles huvi võõrkeelte ja uute kultuuride vastu.

1.6. Valikaine: läti keel

Aine kirjeldus:

Läti keel on valikaine, mille eesmärk on tutvustada õpilastele meie naaberriigi keelt ja kultuuri lihtsal ja huvitaval viisil. Õppe käigus kekendume esmajoonelise hääldusele, sest õigesti hääldatud sõnal on suhtluses suurem väärtus. Tundides uuritakse, millised sõnad on eesti ja läti keeles sarnased, millised tähendused erinevad ning kuidas see võib suhtluses segadust tekitada. Vaatleme kalendripühasid – kuidas neid tähistatakse Lätis ja Eestis, ning millised tähtpäevad on ajas kaduma läinud. Läbi praktiliste tegevuste ja rühmatööde arendatakse oskust kasutada igapäevaseks suhtluseks vajalikke väljendeid. Dialoogide koostamine ja ettemängimine aitab suurendada keelekasutuse julgust. Tundides kasutatakse kaardiharjutusi, kuulamistekste ja lihtsaid vestlussituatsioone. Keeleõppe kõrval kujundatakse kultuurilist teadlikkust ja huvi naaberriigi vastu. Õppetöö on üles ehitatud aktiivõppele: kuulamine, rääkimine, koostöö. Aasta lõpus valmib rühmatööna lühike video dialoogist. Valikaine aitab arendada suhtlusjulgust ja mõistmist läti keele ning kultuuri vastu. Õpilane saab tugeva aluse, et vajadusel jätkata keeleõpinguid edaspidi.

Õpitulemused:

- Õpilane hääldab läti keele sõnu arusaadavalt.
- Kasutab lihtsamaid viisakusväljendeid (nt tere, aitäh, head aega).
- Koostab ja osaleb lühikeses dialoogis igapäeva teemadel.
- Tunneb levinumaid sarnasusi ja erinevusi eesti ja läti keeles.
- Tunneb ära põhisõnavara (värvid, numbrid, esemed, tegevused).
- Mõistab ja kasutab lihtsaid lauseid ning fraase.
- Teab tähtsamaid Lätis tähistatavaid pühasid ja oskab neid võrrelda Eesti omadega.
- Oskab lihtsate töölehtede põhjal sõnu sobitada ja tõlkida.
- Töötab paaris ja grupis, järgides koostööreegleid.
- Suudab ette valmistada ja esitada lihtsa suulise esitluse koos grupiga.
- Võrdleb kalendripühasid ja kombestikku Eestis ja Lätis.
- Kasutab iseseisvalt tunnis õpitud väljendeid.
- On omandanud positiivse suhtumise võõrkeeleõppesse ja tunneb huvi kultuuride erinevuste vastu.

2. Valikainete ainevaldkond: loodusained

Loodusainete valdkond hõlmab looduse ja keskkonna tundmaõppimist, nähtuste selgitamist ning seoste loomist elus- ja eluta looduse vahel. Valdkonda kuuluvad eelkõige loodusõpetus, geograafia, bioloogia, keemia ja füüsika. Õpe toetab õpilase maailmapildi kujunemist, arendab teaduspõhist mõtlemist ja õpetab kasutama loodusteaduslikku keelt. Eesmärk on kujundada loodust ja keskkonda väärtustav, teadlik ja vastutustundlik inimene. Rõhk on uurimuslikul ja praktilisel tegevusel, kus teadmised saadakse avastamise, katsetamise, vaatlemise ning analüüsi teel.

Üldpädevuste kujundamisvõimalused

- **Õpipädevus:** õpilane õpib seadma eesmärgi, planeerima tegevusi ja hindama oma õppimist uurimuslike tööde kaudu.
- **Suhtluspädevus:** arendatakse oskust väljendada oma ideid selgelt ja teaduspõhiselt nii suuliselt kui kirjalikult.
- **Matemaatika- ja loodusteaduste pädevus:** toetatakse andmete kogumise, mõõtmise, võrdlemise ja tõlgendamise oskust.
- **Kultuuri- ja väärtuspädevus:** kujundatakse austavat ja hoolivat suhtumist elukeskkonda ja elurikkusesse.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus:** arendatakse teadlikkust inimese ja ühiskonna vastutusest looduse ees.
- **Ettevõtlikkuspädevus:** suunatakse leidma lahendusi reaalsele probleemidele, kavandama katseid ja tegema koostööd.
- **Digipädevus:** õpetatakse kasutama tehnoloogiat info otsimisel, andmete analüüsimisel ja esitluste koostamisel.

Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalused teiste ainevaldkondadega

- **Matemaatika:** mõõtmine, andmete analüüs, graafikute ja tabelite lugemine ning koostamine.
- **Keel ja kirjandus:** tekstide mõistmine, teabe hankimine, tulemuste sõnastamine ja esitamine.
- **Kunst:** visuaalne väljendus (nt loodusvaatlused, illustratsioonid, joonised).
- **Töö- ja tehnoloogiaõpetus:** mudelite valmistamine, praktilised tööd (nt vee- või mullaproovid).
- **Kehaline kasvatus:** seosed inimese keha ja tervisega, liikumise mõju uurimine.
- **Sotsiaalsained:** keskkonnaprobleemide sotsiaalsete ja majanduslike aspektide käsitlemine (nt kliimamuutused, loodusvarade kasutus).

Läbivate teemade rakendamise võimalused

- **Keskkond ja jätkusuutlik areng:** inimese ja looduse koostoime, ressursside säästmine, taaskasutus.

- **Tervis ja ohutus:** toitumise, liikumise ja keskkonna mõju tervisele, laboritööde ohutus.
- **Teabekeskkond:** infoallikate kriitiline kasutamine ja hindamine teadusliku info kogumisel.
- **Tehnoloogia ja innovatsioon:** uute tehnoloogiate roll keskkonna kaitsel ja uurimisel.
- **Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine:** loodusteaduste roll elukutsete maailmas.
- **Kultuuriline identiteet:** looduse roll kohalikes ja rahvuslikes kultuuritraditsioonides.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Loodusainete õpet korraldatakse vaheldusrikkalt, ühendades teoreetilise õppe praktilise ja uurimusliku tegevusega. Oluline on arendada oskust küsida, uurida, katsetada, analüüsida ja teha järeldusi. Õpe toimub klassiruumis, laboris, looduses ja digikeskkonnas. Kasutatakse töölehti, vaatlusi, katseid, digivahendeid, projektõpet ja rühmatöid. Õppetegevus kohandatakse vastavalt õpilaste võimetele ja huvidele, võimaldades individuaalset ja diferentseeritud lähenemist.

Hindamine ja tagasiside Hindamine on mitmeeristav ja toetab õppimist ja arengu jälgimist. Hindamine põhineb õpitulemustel, praktiliste tööde kvaliteedil, uurimustel, aktiivsusel ning oskusel rakendada teadmisi erinevates olukordades. Tagasiside on regulaarne ja mitmekesine: suuline, kirjalik, kaas- ja enesehindamine. Hindamisel kasutatakse ka protsessipõhist hindamist (nt vaatluslehed, loovtööd, eksperimendid, õpipäevikud). Oluline on anda õpilasele arengut toetavat ja edasiviivat tagasisidet.

Loodusainetega seotud valikainete jaotumine õpigruppide vaates

	1. õpigrupp	2.-3. õpigrupp	4.-6. õpigrupp
1	Mina liiklen ohutult		
2		Tunne oma keha	
3		Väikesed teadlased	
4			Loogika ja mõttemängud
5			Loodusteadused ja tehnoloogia

2.1. Valikaine: mina liiklen ohutult

Aine kirjeldus:

Valikaine "Mina liiklen ohutult" eesmärk on kujundada õpilastes teadlik ja vastutustundlik liiklemisharjumus. Õppe käigus tutvuvad õpilased erinevate liikluskeskkondadega ning õpivad turvalise liiklemise reegleid ja põhimõtteid. Tundides kasutatakse Liiklusaabitsat, vaadatakse liiklusohutuse teemasid käsitlevaid õppevideoid ning viiakse läbi praktilisi harjutusi. Olulisel kohal on arutelud, joonistamine ja liiklusteemalised rollimängud. Läbivalt käsitletakse turvavarustuse, nagu kiivri, turvavöö ja helkuri kasutamise vajalikkust. Õpitakse liiklusmärkide tähendusi ning harjutatakse nende rakendamist reaalses elus. Erilist tähelepanu pööratakse jalakäija ja jalgratturi rollile ning liikluses liikumise ohutusele. Õpilased kavandavad oma kooliteed, hinnates selle ohutust ja võimalikke riske. Samuti käsitletakse erinevaid ilmastiku- ja keskkonnatingimusi, millega liikluses kokku puututakse. Õpe seob liiklemise looduse ja keskkonnanahoiuga, rõhutades jalakäimise ja rattasõidu kui keskkonnasõbraliku liikumisviisi tähtsust. Arendatakse analüüsioskust, eneseväljendusoskust ja suhtlemisoskust läbi grupiarutelude ja koostööülesannete. Õpilased õpivad tundma ka teiste riikide liikluskultuuri, et mõista rahvusvahelise liiklemise tähendust. Valikaine lõppeesmärk on kasvatada õpilastest teadlikud, ettevaatlikud ja hoolivad liiklejad.

Õpitulemused:

- Õpilane tunneb ja nimetab olulisi liiklusmärke, mis puudutavad jalakäijat ja jalgratturit.
- Õpilane põhjendab turvavarustuse kasutamise vajalikkust ning kasutab seda iseseisvalt.
- Õpilane kavandab ohutu liikumistee kodust kooli ja tagasi.
- Õpilane suudab eristada ohutut ja ohtlikku käitumist liikluses.
- Õpilane tunneb liikluseeskirju, arvestades kaasliiklejatega.
- Õpilane arvestab liikluses ilmastikutingimustega ja oskab neid hinnata.
- Õpilane suudab vaadelda ja kirjeldada liikluskeskkonda. Õpilane arutleb oma ja pere liiklemisharjumuste üle.
- Õpilane oskab liiklusteemadel oma arvamust selgelt ja viisakalt väljendada.
- Õpilane oskab koostada liiklusteemalisi plakateid või joonistusi.
- Õpilane osaleb aruteludes ja grupitöodes ning hindab kaaslaste panust.
- Õpilane selgitab seoseid looduse ja keskkonnasõbraliku liiklemise vahel. Õpilane väärtustab turvalist ja säästvat liiklemist igapäevaelus.

2.2. Valikaine: tunne oma keha

Aine kirjeldus:

Valikaine "Tunne enda keha / Esmaabi" keskendub inimese keha tundmaõppimisele, tervise hoidmisele ja esmaabi oskuste arendamisele. Tundides käsitletakse inimese anatoomia põhitõdesid ning õpitakse tundma erinevaid elundeid ja kehaosi. Õpilased saavad teadmisi sellest, kuidas keha töötab ja kuidas seda hoida tervena. Erilist rõhku pannakse tervislike eluviiside kujundamisele: toitumine, uni ja kehaline aktiivsus. Valikaine raames räägitakse ka emotsionaalsest heaolust ning sellest, kuidas enda tundeid ja keha paremini mõista. Olulisel kohal on praktilised oskused – õppides, kuidas anda esmaabi erinevates olukordades. Õpilased harjutavad elulähedasi situatsioone rollimängude ja juhtumianalüüside kaudu. Tundides jagatakse isiklike kogemusi ning kuulatakse ja väärtustatakse teiste lugusid. Õpilane õpib märkama ohte, mõistma riskikäitumise tagajärgi ning teadlikult hoidma enda ja kaaslaste turvalisust. Koostöös kooliõega viiakse läbi praktilisi tegevusi ja esmaabi harjutusi. Õpitut kinnistatakse ka kodus – otsides infot, arutledes vanematega ning vaadates harivaid videoid. Õpe toetab õpilase kujunemist eneseteadlikuks, hoolivaks ja abivalmiks kodanikuks. Eesmärk on kasvatada lapsest inimene, kes tunneb oma keha, oskab selle eest hoolitseda ja aitab teisi vajadusel.

Õpitulemused:

- Õpilane tunneb inimese kehas olulisi elundeid ja suudab neid nimetada.
- Õpilane mõistab, kuidas keha erinevad osad toimivad ja on omavahel seotud.
- Õpilane oskab nimetada tervisliku eluviisi komponente (toitumine, uni, liikumine).
- Õpilane saab aru esmaabi vajalikkusest ja selle andmise põhimõtetest.
- Õpilane oskab siduda haava ja anda abi väiksemate traumade korral.
- Õpilane suudab säilitada rahu ja toimida lihtsalt kriisiolukorras. Õpilane suudab märgata muutusi enesetundes ja otsida vajadusel abi.
- Õpilane arutleb, kuidas haigused, vigastused või väsimus mõjutavad keha.
- Õpilane mõistab hügieeni ja puhtuse tähtsust igapäevaelus.
- Õpilane oskab selgitada, miks on oluline süüa mitmekesiselt ja juua vett.
- Õpilane mõistab, et erinevad inimesed võivad kogeda valu ja haigust erinevalt. Õpilane suudab ennetada terviseriske ja käituda ohutult.
- Õpilane osaleb aktiivselt grupitöös ja väärtustab koostööd tervisevaldkonnas.

2.3. Valikaine: väikesed teadlased

Aine kirjeldus:

Valikaine „Väikesed teadlased“ pakub õpilastele võimaluse avastada looduse ja teaduse põnevat maailma läbi praktiliste tegevuste ja katsete. Tundides uuritakse eakohasel viisil erinevaid loodusnähtusi ning analüüsitakse nende põhjuseid ja tagajärgi. Õpilased saavad ise katseid läbi viia, tulemusi jälgida ning neid koos arutada. Õpe on üles ehitatud mängulisele ja kaasavale tegevusele, kus olulisel kohal on avastamine, küsimine ja järeldamine. Erinevad tegevused seovad endas teadmisi füüsikast, keemiast, loodusõpetusest ja matemaatikast. Tunnitegevused toetavad õpilase loogilise ja põhjendava mõtlemise arengut. Igas tunnis saavad õpilased end väljendada nii suuliselt kui kirjalikult, arutledes nähtuste ja katsetulemuste üle. Õpilaste omaalgatuslikkus ja loovus on õppetöösse põimitud – igal õpilasel on võimalus mõne teema raames ise katse välja mõelda ja see kaasõpilastele tutvustada. Õpe toetab teaduspõhise mõtteviisi kujunemist ja eluliste seoste loomist. Oluline osa on koostööl – tunnitegevused viiakse sageli läbi paaris või rühmas. Tundides väärtustatakse loodushoidu ja keskkonnasõbralikku mõtteviisi. Valikaine aitab kujundada teadlikku, uurivalt mõtlevat ja vastutustundlikku õppijat, kellel on huvi teaduse vastu.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab kirjeldada lihtsamaid loodusnähtusi ja selgitada nende põhjuseid.
- Õpilane viib läbi lihtsamaid katseid ja oskab jälgida ning kirjeldada tulemusi.
- Õpilane oskab töötada rühmas, jagada ülesandeid ja arvestada kaaslaste arvamusega.
- Õpilane kasutab ohutult ja vastutustundlikult katsevahendeid ja materjale.
- Õpilane väljendab ennast loogiliselt ja arusaadavalt nii kõnes kui kirjas.
- Õpilane seostab nähtusi igapäevaeluga ning mõistab loodusteaduslikke seoseid.
- Õpilane tunneb ja kasutab õigesti teadusega seotud mõisteid ja sõnavara.
- Õpilane arendab loogilist mõtlemist ning oskab leida põhjus-tagajärg seoseid.
- Õpilane oskab jälgida juhiseid ja viia katse lõpuni iseseisvalt või koos kaaslasega.
- Õpilane mõistab loodushoiuga seotud põhimõtteid ja arvestab neid oma tegevuses.
- Õpilane oskab esitleda oma katset ning kaaslastele selgitada selle käiku ja järeldusi. Õpilane hindab oma ja kaasõpilaste tööd ning annab toetavat tagasisidet.

2.4. Valikaine: loogika ja mõttemängud

Aine kirjeldus:

Valikaine keskendub loogiliste probleemide lahendamisele ja mõttemängude mängimisele, et arendada õpilaste analüütilist, loogilist ja strateegilist mõtlemist. Õpilased õpivad lahendama erinevaid nuputamisülesandeid, arendades kriitilise mõtlemise oskust. Tundides tutvustatakse erinevaid loogikaülesandeid, mõttemänge ja strateegilisi mängu, mille kaudu õpilased harjutavad probleemide lahendamist ja mõtlemisvõimekuse arendamist. Õpilastele antakse võimalus teha ülesandeid individuaalselt, paarides või rühmades, et edendada koostööoskusi ja ühise eesmärgi nimel töötamist. Iga ülesanne sisaldab mõtteharjutust, kus õpilased peavad analüüsima olukorda, leidma loogilised seosed ja tegema põhjendatud järeldusi. Õpilased õpivad lähenema probleemidele mitmest erinevast vaatenurgast ja rakendama loogikat igapäevaelu olukordades. Tundidesse on kaasatud ka digitehnoloogilised tööriistad, mis aitavad simuleerida mõttemängude olukordi ja harjutada arvutiga seotud loogilisi mõtteviise. Õpilased saavad proovida lahendada ülesandeid ka meeskondades, mis arendab mitte ainult mõtlemisvõimet, vaid ka suhtlusoskust ja koostööd. Loogika ja mõttemängud arendavad ka õpilaste visuaalset mõtlemist, kuna paljuski tuleb ülesandeid lahendada visuaalselt esitatud infoga. Lisaks õppimisele osalevad õpilased ka aruteludes, et jagada oma lahendusi ja kuulata kaasõpilaste ideid.

Õpitulemused:

- Õpilased suudavad tuvastada loogilisi seoseid ja teha põhjendatud järeldusi.
- Õpilased arendavad võimekust lahendada keerukaid ülesandeid ja probleeme.
- Õpilased õpivad mustreid ja järjestusi, et teha loogilisi otsuseid.
- Õpilased suudavad analüüsida alternatiivseid lahendusi ja hinnata nende mõju.
- Õpilased õpivad lahendama igapäevaelu probleeme, rakendades loogilisi mõtteviise.
- Õpilased jagavad keerulisi probleeme väiksemateks osadeks ja lahendavad neid järk-järgult.
- Õpilased mõtlevad loogiliselt läbi erinevad lahendused ja oskavad neid rakendada.
- Õpilased suudavad osaleda meeskondlikes mõttemängudes ja arendada koostööoskusi.
- Õpilased arendavad suhtlemisoskust ja suudavad jagada oma ideid teistega.
- Õpilased osalevad aruteludes ja kuulavad teiste seisukohti.
- Õpilased õpivad töötama ühise eesmärgi nimel ja arendavad probleemide lahendamise oskusi.
- Õpilased kasutavad digitehnoloogiat mõttemängude ja loogikaülesannete lahendamiseks

2.5. Valikaine: loodusteadused ja tehnoloogia

Aine kirjeldus:

Valikaine keskendub loodusteaduslike nähtuste ja protsesside uurimisele, rakendades kaasaegseid uurimismeetodeid ja tehnoloogia vahendeid. Õpilased uurivad looduses toimuvaid protsesse ja nähtusi, arendades teaduslikku mõtlemist ja uurimistööd. Tundides viiakse läbi erinevaid katseid ja vaatlusi, kasutades nii klassikalisi katsekomplekse kui ka robotikavahendeid ja digitaalseid rakendusi. Õpilased õpivad teaduslike probleemide lahendamiseks vajalikke katse- ja analüüsimeetodeid, töötades koos teistega gruppitöös ja uurimisprojektides. Õpilased arendavad oma digipädevust, kasutades erinevaid tehnoloogilisi tööriistu ja rakendusi, et koguda, töödelda ja analüüsida teaduslikke andmeid. Loodusteaduslike katsete läbiviimine annab õpilastele praktilise kogemuse teaduslikus tööprotsessis, kus nad õpivad katsete tegemist, tulemuste analüüsimist ja järelduste tegemist. Õpilased koostavad loodusteadusliku sisuga videoid, et dokumenteerida oma eksperimente ja tutvustada oma õpikogemusi. Kursus soodustab loovust ja ettevõtlikkust, kuna õpilased õpivad iseseisvalt planeerima katseid, lahendama probleeme ja esitlema oma tööd kaasõpilastele. Tehnoloogia rakendamine igapäevaelus aitab õpilastel paremini mõista, kuidas teadus ja tehnoloogia omavahel kokku puutuvad ja millist mõju need ühiskonnale avaldavad. Õpilased õpivad teaduse ja tehnoloogia arengut, mis on vajalik igapäevaelu probleemide lahendamiseks ja innovatiivsete lahenduste leidmiseks.

Õpitulemused:

- Õpilane selgitab erinevate loodusteaduslike nähtuste ja protsesside toimumist.
- Õpilane viib juhendi järgi läbi erinevaid eksperimente ja katseid.
- Õpilane planeerib iseseisvalt katseid ja analüüsib saadud tulemusi.
- Õpilane koostab loodusteadusliku sisuga video ja analüüsib selle valmimisprotsessi.
- Õpilane hindab teaduslike katsete usaldusväärsust ja täpsust.
- Õpilane oskab teha teaduslikke järeldusi ja põhjendada oma seisukohti.
- Õpilane arendab teaduslikku mõtlemist ja probleemide lahendamise oskust.
- Õpilane suudab teha koostööd rühmades, jagada ideid ja esitada oma tulemusi.
- Õpilane arendab oma digipädevust teaduslike andmete analüüsimisel ja töötlemisel.
- Õpilane koostab teaduslikke aruandeid ja esitleb neid õpilastele ja õpetajale.
- Õpilane arendab oma loovust ja ettevõtlikkust teaduslike probleemide lahendamiseks.

3. Valikainete ainevaldkond: “Käeline tegevus”

Käeline tegevus arendab loovust, isetegemise oskust, tehnilist mõtlemist ja tööharjumusi. Praktilise õppe kaudu arenevad kujutlusvõime, ruumiline tajus, käeline osavus ja esteetiline meel. Õpitakse ideede teostamist, materjalide ja töövahendite kasutamist, tööprotsessi kavandamist ning tööohutust. Tööprotsess väärtustab hoolikust, järjekindlust ja loovust, toetades ka säästva mõtteviisi kujunemist.

Ainevaldkond pakub mitmekesiseid väljundeid: käsitöö, tehniline konstruktsioon, digitaalne disain jpm. Arendatakse probleemilahendust, ruumilist mõtlemist, täpsust, kannatlikkust, tehnilist kirjaoskust ja keskkonnateadlikkust. Õpe on lõimitud teiste valdkondadega (kunst, tehnoloogia, loodusained, matemaatika).

Üldpädevuste arendamine

- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – kultuuripärandi tundmine ja esteetika arendamine (nt rahvakunst).
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – koostöö, vastutus ja säästlik mõtteviis (nt kogukonnaprojektid).
- **Enesemääratluspädevus** – isiklik stiil ja loovus (nt isiklikud projektid).
- **Õpipädevus** – järjepidevus, ajakasutus ja analüüs (nt tööprotsessi planeerimine).
- **Suhtluspädevus** – koostöö ja ideede esitus (nt rühmatöö).
- **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus** – täpsus, analüüs ja digitehnoloogia (nt 3D-modelleerimine).
- **Ettevõtlikkuspädevus** – ideede arendamine toodeteks (nt müügiks mõeldud loovtööd).
- **Digipädevus** – digitaalne disain ja meediakasutus (nt veebidisain ja 3D-printimine).

Lõiming teiste ainetega

Käeline tegevus on seotud keele, kirjanduse, matemaatika, sotsiaalainete, kunsti, tehnoloogia ja digipädevustega, pakkudes praktilist väljundit interdistsiplinaarseks õppeks (nt käsitöö kirjandusteoste teemadel, CAD-disain matemaatikas või keskkonnateemad sotsiaalainetes).

Läbivad teemad

- **Elukestev õpe ja karjäär** – praktilised oskused eluks ja tulevaseks tööks.
- **Keskkond ja jätkusuutlikkus** – taaskasutus ja säästvad töövõtted.
- **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – projektijuhtimine ja turundus.

- **Kultuuriline identiteet** – kodukultuuri ja traditsioonide uurimine.
- **Teabekeskond** – infootsing ja analüüs.
- **Väärtused ja kõlblus** – eetilised valikud ja vastutustundlikkus.

Õppetegevuse korraldus

Õpe on paindlik, loovust ja praktilisi oskusi arendav. Õppetöö toimub avatud keskkonnas, kus kasutatakse mitmekesiseid meetodeid: projektõpe, töötoad, arutelud. Ülesanded on kohandatud tasemele ja vajadustele. Rõhk on koostööl, eneseväljendusel ja järkjärgulisel keerukuse tõstmisel.

Hindamine

Mitteeristav hindamine käelise tegevuse ainevaldkonnas toetab õpilaste arengut, õppimist ja loovust. See peab olema mitmekülgne, hõlmates tehnilisi oskusi, loovust, koostööd, iseseisvust ja probleemilahendust. Hindamine ei keskendu ainult lõpptulemusele, vaid ka tööprotsessile ja arengule. Olulised on nii õpetaja tagasiside kui ka enesehindamine ja refleksioon. Kasutatakse nii formaatiivset (õppeprotsessi käigus toimuvat) kui summatiivset (õppeperioodi lõpus toimuvat) hindamist. Hindamisel rakendatakse kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid meetodeid, selgeid hindamisrubriike ja portfelle, et jälgida õpilase arengut. Õppijakeskne lähenemine ja kaasamine hindamisse toetab isiklikku kasvu ja oskuste täiustamist.

Käelise tegevuse valikainete jagunemine õpigruppide vaates

	1. õpigrupid	2.-3. õpigrupid	4.-6. õpigrupid
1	Käeline tegevus		
2	Pintsel, paber, käärid		
3	Väikeklassi saviteraapia	Väikeklassi saviteraapia	
4		Puutöö	
5		Meisterdamine ja käsitöö	
6		Maailm läbi kunstiprisma	
7		Osavad sõrmekesed	
8		Maketeerimine	
9		Kokandus	
10			Moekunst ja taaskasutus
11			Kuulsate maalikunstnike jälgedes
12			Sisekujundus
13			Käsitöövõlurite õpikoda
14			Meisterdamine lõnga niidi ja nõoriga
15			Koomiksid, storytelling ja kaasaegne kunst

3.1. Valikaine: käeline tegevus

Aine kirjeldus:

Käeline tegevus on praktiline õppeaine, mille eesmärk on arendada õpilaste loovust, käelist osavust ja probleemilahenduoskust läbi erinevate meisterdamis- ja käsitööprojektide. Tundides kasutatakse erinevaid materjale, nagu paber, puit, tekstiil ja loodusmaterjalid. Õpilased omandavad teadmisi töövahendite kasutamisest, tööohutusest ja materjalide omadustest. Aine toetab individuaalset ja rühmatööd ning innustab loovust. Töö käigus arendatakse ka aja planeerimise ja projektipõhise töö oskusi. Käeline tegevus toetab esteetilise taju kujunemist ja väärtustab käsitööd kui kultuuripärandit. Aine kaudu saavad õpilased väljendada oma isikupära ja ideid visuaalsel moel. Tundides hinnatakse protsessi, mitte ainult lõpptulemust. Õppimine toimub läbi katsetamise ja reflekteerimise. Õpilased õpivad võtma vastutust oma töö eest ning arendavad keskendumis- ja sihikindlust. Aine aitab kujundada oskust töötada iseseisvalt ja koostöös. Käeline tegevus pakub võimalust luua seoseid teiste õppeainetega, toetades seeläbi terviklikku maailmapilti.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab kasutada erinevaid töövahendeid ohutult ja sihipäraselt.
- Tunneb peamisi materjale ja nende omadusi.
- Suudab kavandada lihtsa käelise tööprojekti algusest lõpuni.
- Arendab oma loovust ja esteetilist taju.
- Oskab töötada nii individuaalselt kui rühmas.
- Järgib juhiseid ja arvestab teistega tööprotsessis.
- Näitab üles vastutust ja hoolikust töövahendite ning materjalide kasutamisel.
- Reflekteerib oma tööprotsessi ja tulemusi.
- Rakendab teadmisi ja oskusi teistest ainetest (nt matemaatika, loodusõpetus).
- Suudab esitleda oma tööd ning põhjendada tehtud valikuid.
- Oskab hinnata oma ja kaaslaste tööd konstruktiivselt.
- Näitab üles sihikindlust ja kannatlikkust tööprotsessis.
- Tunneb rõõmu loovast väljendusest ja saavutatud tulemustest.

3.2. Valikaine: pintsell, paber, käärid - 1, 2, 3!

Aine kirjeldus:

„Pintsell, paber, käärid 1, 2, 3!“ on loominguline valikaine, kus õpilane saab vabalt katsetada, uurida ja avastada erinevaid käelisi tehnikaid ning väljendusviise. Tunnid pakuvad loomismõõmu ja võimalust avardada kujutlusvõimet, arendada käelisi oskusi ning arendada värvi- ja ilumeelt. Õpe on üles ehitatud nii, et eelteadmisi ei eeldata – uusi võtteid õpitakse koos katsetades ja reflekteerides. Tunnis kasutatakse nii traditsioonilisi kui looduslikke ja taaskasutusmaterjale, mis toetavad ka keskkonnateadlikkust. Õpilane saab võimaluse väljendada oma mõtteid ja tundeid visuaalselt, õppides samal ajal ka teiste töid vaatlema ja mõtestama. Töö toimub individuaalselt, paaris ja rühmades, võimaldades arendada suhtlemis- ja koostööoskusi. Aasta jooksul osaletakse mitmes loomingulises projektis, mille tulemusi esitletakse koolis toimuvatel näitustel ja kunstikohvikutes. Tunni keskmes on protsess, loovus ja järjepidevus, mitte ainult lõpptulemus. Aine toetab mitmeid üldpädevusi ja põhiväärtusi, kujundades ettevõtlikke ja enastjuhtivaid õppijaid, kes oskavad hinnata nii enda kui kaaslaste panust ja loomingut.

Õpitulemused:

- Katsetab julgelt erinevaid käelisi ja kunstilisi tehnikaid.
- Kasutab töövahendeid ja materjale otstarbekalt ning ohutult.
- Loob iseseisvalt ideekavandeid antud teema põhjal.
- Kasutab loovalt looduslikke ja taaskasutusmaterjale.
- Seob oma kunstitöös isiklike kogemusi ja fantaasiat.
- Vaatleb ja kirjeldab enda ning kaaslaste kunstitöid kindlate põhimõtete alusel.
- Kasutab suhtlemisel kunstitunnis omandatud mõisteid.
- Hoiab korras oma töökoha ning vastutab töövahendite eest.
- Oskab planeerida tööprotsessi ja järgida kavandit.
- Osaleb aktiivselt rühmatöös ja jagab oma ideid teistega.
- Esitleb oma töid kunstikohvikus ning annab ja saab konstruktiivset tagasisidet.
- Oskab jälgida ja hinnata oma arengut kunstitöös.

- Töötab järjekindlalt ja viib alustatud töö lõpuni.

3.3. Valikaine: väikeklassi saviteraapia

Aine kirjeldus:

Väikeklassi saviteraapia on toetav ja turvaline õpikeskkond, kus õpilane saab läbi savimaterjaliga töötamise väljendada oma mõtteid, tundeid ja kogemusi. Tegu on eneseväljendust ja sisemist tasakaalu toetava tunniga, kus keskendutakse protsessile, mitte tulemusele. Õppetegevus toimub rahulikus tempos, mis arvestab iga õpilase individuaalse arengutasemega. Saviteraapia kaudu arenevad motoorsed oskused, loovus, ruumitaju ja keskendumisvõime. Läbi taktiilse kogemuse saab õpilane maandada pingeid ja luua sügavamat kontakti iseendaga. Õpilast suunatakse märkama ja mõtestama oma tundeid, looma seoseid kogemuste ja loomingulise tegevuse vahel. Tundides kasutatakse looduslikku savi ja lihtsamaid töövahendeid. Aine ei eelda varasemaid oskusi ega teadmisi ning sobib igale õppijale, kes vajab rahulikku väljendusvormi. Tundides väärtustatakse privaatsust, isiklikku ruumi ning üksteise aktsepteerimist. Saviteraapia aitab kujundada õpilase eneseusku ja turvatunnet, toetades tema üldist heaolu ja eneseregulatsiooni.

Õpitulemused:

- Tunneb ennast turvaliselt ja aktsepteerituna saviteraapiatunnis.
- Kasutab savi ja töövahendeid iseseisvalt ja sihipäraselt.
- Väljendab oma tundeid ja mõtteid loovate tegevuste kaudu.
- Suudab keskenduda tegevusele ja lõpetada töö alustatud kujul.
- Katsetab erinevaid töövõtteid ja vormimisviise.
- Oskab kirjeldada oma tehtud tööd ja tööprotsessi.
- Hoiab korras oma töökoha ja töövahendid.
- Austab kaaslaste privaatsust ja loomingut.
- Oskab töötada vaikselt ja tähelepanelikult.
- Saab teadlikumaks oma tunnetest ja oskab neid sõnastada.
- Tunneb rõõmu loomisest ja saavutustest.

- Osaleb vestlustes oma töö ja kogemuse üle.
- Arendab visuaalset ja ruumilist mõtlemist.

3.4. Valikaine: põnev puutöö

Aine kirjeldus:

Puutöö on praktiline valikaine, mille kaudu arendatakse õpilaste tehnilisi oskusi, loovust, probleemilahendusvõimet ja ruumilist mõtlemist. Tundides keskendutakse tööprotsessi tundmaõppimisele, töövahendite sihipärasele ja ohutule kasutamisele ning tööharjumuste kujundamisele. Õpilased omandavad tööjooniste lugemise ja valmistamise oskuse, õppides samas materjali säästvat kasutamist ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi. Eesmärk on kujundada tööks vajalikke isiksuseomadusi nagu täpsus, püsivus, eesmärgikindlus ja iseseisvus. Töö toimub individuaalselt ja väiksemates rühmades, arvestades iga õpilase taset ja võimeid. Õpilaste loovus väljendub erinevate esemete loomisel, mille juures väärtustatakse nii funktsionaalsust kui ka esteetikat. Aine annab praktilise kogemuse tehnoloogia ja loodusainete vaheliste seoste mõistmisel ning arendab ka digipädevust, kasutades tööprotsessi kavandamisel lihtsamaid digilahendusi. Tööde tulemusi esitletakse koolisiselt, osaletakse kooli ja kogukonna projektides.

Õpitulemused:

- Õpilane tunneb erinevaid puiduliike ning oskab valida sobiva materjali tööks.
- Õpilane nimetab ja kasutab õigesti erinevaid käsitööriistu.
- Õpilane järgib tööohutuse põhimõtteid kogu tööprotsessi vältel.
- Õpilane loeb ja koostab lihtsamaid tööjooniseid.
- Õpilane kavandab iseseisvalt väikese praktilise eseme tööprotsessi.
- Õpilane kasutabööriistu sihipäraselt ja korrektselt, järgides tööetappe.
- Õpilane lahendab iseseisvalt ja loovalt töö käigus tekkivaid probleeme.
- Õpilane kasutab materjale säästlikult ja mõistab taaskasutuse vajalikkust.
- Õpilane hoiab korras töökoha ja hooldab töövahendeid.
- Õpilane analüüsib oma tööd ning esitab selle suuliselt või kirjalikult.
- Õpilane rakendab digipädevusi tööprotsessi dokumenteerimisel või kavandamisel.

- Õpilane teeb koostööd grupis, arvestades teistega töö korraldamisel.
- Õpilane osaleb aktiivselt projektides, kus valmistatakse praktilisi esemeid kooli või kogukonna jaoks.

3.5. Valikaine: meisterdamine ja käsitöö

Aine kirjeldus:

„Meisterdamine ja käsitöö“ on loov ja käeline valikaine, mille keskmes on erinevate materjalide ning tehnikate tundmaõppimine läbi praktilise tegevuse. Aine eesmärk on arendada õpilaste loovust, isetegemise julgust ja käelist osavust. Tundides kasutatakse mitmesuguseid materjale, sealhulgas paberit, tekstiili, puitu, loodus- ja taaskasutusmaterjale. Õpilased saavad katsetada erinevaid töövõtteid, nagu voltimine, lõikamine, õmblemine, liimimine, punumine ja õmblusteta käsitöötehnikad. Aine toetab esteetilise taju, ruumilise mõtlemise ja probleemilahendusoskuse arengut. Iga õpilane saab võimaluse kavandada ja teostada isiklikke ning rühmapõhiseid loovprojekte. Töötamine projektipõhiselt arendab vastutustunnet, ajaplaneerimist ja eesmärgistatud tegutsemist. Oluline on keskendumine protsessile, mitte ainult lõpptulemusele. Töö käigus õpitakse väärtustama käsitööd kui osa kultuuripärandist ja kestlikust eluviisist. Aine ei eelda eelnevaid teadmisi – uusi oskusi omandatakse samm-sammult koos õppides. Tundides toetatakse iseseisvust ja enastjuhtivat õppimist läbi kavandamise ja reflekteerimise. Õpilased arendavad koostööoskusi, õppides arvestama kaaslaste ideede ja tempoga. Lõpuks saab iga õppija tunda uhkust oma kätega valminud tööde üle, mida saab kasutada, kinkida või näitusele esitada.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab kasutada erinevaid käsitöömaterjale ja vahendeid ohutult ja sihipäraselt.
- Tunneb ja rakendab mitmesuguseid meisterdamis- ja käsitöövõtteid.
- Kavandab ja valmistab isikliku või gruppitööna lihtsama praktilise või dekoratiivse eseme.
- Kasutab oma loomingus fantaasiat ja isikupärast stiili.
- Väljendab ennast loovalt visuaalse käelise tegevuse kaudu.
- Arvestab tööprotsessis teistega ja teeb koostööd meeskonnas.
- Planeerib oma tööprotsessi ja järgib tööetappe.
- Hoiab korras töökoha ja vastutab töövahendite säilimise eest.

- Oskab analüüsida oma tehtud tööd ja anda konstruktiivset tagasisidet teistele.
- Järgib juhiseid ja oskab teha iseseisvaid otsuseid töö käigus.
- Esitleb oma valminud töid ja põhjendab tehtud valikuid. Tunneb rõõmu meisterdamisest ja näeb seost käsitööoskuste ning igapäevaelu vahel.

3.6. Valikaine: maailm läbi kunstiprisma

Aine kirjeldus:

„Maailm läbi kunstiprisma“ on loov ja interdistsiplinaarne valikaine, mille eesmärgiks on arendada õpilaste loovust, kunstilisi oskusi ja ilumeelt, pakkudes samal ajal vabadust oma fantaasia väljendamiseks kunstitööde kaudu. Aine tutvustab õpilastele erinevaid kunstitöötlemisvõtteid ja -tehnikaid, nagu joonistamine, maalimine, kollaažid, skulptuur ja muud loovate väljendusvormide arendamiseks vajalikud tehnikad. Õpilased õpivad, kuidas kasutada kunsti isikliku eneseväljenduse ja tunnete jagamise vahendina, samal ajal uurides, kuidas kunst peegeldab maailma erinevaid vaatenurki. Üks oluline osa on värviteraapia, kus õpilased saavad keskenduda muusika saatel värvimisele, mis aitab arendada enesetunnetust ja vabaneda pingetest. Aine keskendub loovuse ja probleemide lahendamise oskuste arendamisele, kus iga õpilane saab oma individuaalsed projektid teostada ja osaleda meeskonnatöös. Kunsti kaudu õppimine aitab õpilastel mitte ainult arendada kunstilisi oskusi, vaid ka arusaamist kultuuridest ja väärtustest, julgustades neid katsetama uusi ideid ja töövõtteid. Tundides pööratakse suurt tähelepanu sellele, kuidas õpilased oma tööd planeerivad, koostööd teevad ning üksteise ideedega arvestavad. Õppetöö toimub läbi praktiliste ülesannete ja loominguliste projektide, kus arendatakse ka õpilaste sotsiaalseid ja suhtlemisoskusi.

Õpitulemused:

- Õpilane tutvub erinevate kunstitehnikatega ja katsetab neid loovalt.
- Õpilane oskab planeerida oma kunstitööd ja arvestab kõiki vajalikke etappe ja töövahendeid.
- Õpilane lahendab oma tööprotsessis tekkinud probleemid iseseisvalt või grupis.
- Õpilane õpib, kuidas kunst aitab väljendada ja analüüsida oma emotsioone ja mõtteid.
- Õpilane teab värviteraapia mõistet ja rakendab seda, värvides muusika saatel.
- Õpilane arvestab teiste õpilaste tööde ja ideedega, pakkudes neile konstruktiivset tagasisidet.
- Õpilane oskab kasutada oma loovust ja fantaasiat erinevates kunstivormides.

- Õpilane hoiab oma töölaua ja töövahendid korras ning arvestab teistega oma töökorralduses.
- Õpilane tegeleb aktiivselt rühmatöödega ja arendab oma koostööoskusi.
- Õpilane saab aru, kuidas kunst on seotud erinevate kultuuride, väärtuste ja ajaloo mõistmisega.
- Õpilane arendab oma suhtlemisoskusi kunstiga seotud teemade arutelul ja esitlustel.
- Õpilane annab ja saab tagasisidet oma ja kaaslaste tööde kohta ning kasutab seda oma arenguks.

3.7. Valikaine: osavad sõrmekesed

Aine kirjeldus:

„Osavad sõrmekesed“ on praktiline valikaine, kus õpilased õpivad valmistama lihtsamaid käsitööesemeid erinevates tehnikates, nagu põimimine, heegeldamine, kuivviltimine, eelpistega õmblemine, paberist meisterdamine (voldimine, kaardid), ning niidigeomeetria. Tunnis keskendutakse sellele, kuidas kasutada oma käsi ja erinevaid töövahendeid, et luua kauneid ja kasulikke esemeid. Õpilased õpivad plaanima oma tööd, valida õigeid töövahendeid, töötama iseseisvalt ning arendama probleemide lahendamise oskusi. Samuti pööratakse tähelepanu materjalide säästlikule kasutusele ja loovuse rakendamisele. Tundides arendatakse õpilaste käelisi oskusi, täpsust, loovust, aga ka kultuuri- ja väärtuspädevust. Õpilased saavad oma loomingut nautida ja tutvuda erinevate käsitöö tehnikatega, mis on seotud meie kultuuripärandiga.

Õpitulemused:

- Õpilane valib õpetaja suunamisel õigeid töövahendeid ning mõistab nende otstarvet ja ohutuse vajadust töötamisel.
- Õpilane saab aru suulistest või videojuhistest ja suudab neid järgida.
- Õpilane koostab õpetaja abiga kavandi ning kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid.
- Õpilane kasutab materjalide säästlikkust ja arutleb selle vajalikkuse üle oma töös.
- Õpilane töötab enamasti iseseisvalt, olles õpetaja juhendamisel.
- Õpilane arvestab ja aitab ühiselt töötades oma kaaslasti.
- Õpilane hoiab oma töökoha ja töövahendid korras.
- Õpilane viib alustatud töö lõpule ning oskab oma tööd ja tulemust esitleda.
- Õpilane märkab ja nimetab positiivset oma ja teiste töödes.
- Õpilane oskab planeerida oma tööprotsessi ja jagada oma ideid meeskonnaga.

- Õpilane kasutab loovust ja arendab oma käelisi oskusi erinevates käsitöölises tehnikates.
- Õpilane saab aru käsitöölise töö tähtsusest kultuuri- ja väärtuspädevuse kontekstis.
- Õpilane oskab hinnata oma töö tulemust ja teha vajalikud täiustused järgmistes projektides.

3.8. Valikaine: maketeerimine

Aine kirjeldus:

Makettide valmistamine on praktiline valikaine, mis arendab ruumilist mõtlemist, käelist osavust ja loovust. Tunnis uuritakse loodust, inimasustust, kliimat, taimi ja loomi ning nende omavahelisi seoseid. Õpilased valmistavad erinevaid teemakohaseid makette, nagu maastikud, loomaaiad ja linnakeskkonnad. Töö käigus arendatakse probleemilahendusoskust, koostöövõimet ja eneseväljendust. Olulisel kohal on tööprotsessi kavandamine ja materjalide läbimõeldud kasutamine. Tundides kasutatakse erinevaid töövahendeid ja taaskasutusmaterjale, pöörates tähelepanu ohutusele ja kestlikkusele. Õpilased harjutavad mõtlemist skaalas ja mõõtkavas, kasutavad jooniseid ja kavandeid. Iga projekt saab alguse ideest, millele järgneb planeerimine, maketi ehitamine ning lõpus esitlemine. Läbi loomingulise tegevuse arendatakse ka kultuuri- ja väärtustunnetust. Tööde teostamise käigus arvestatakse nii esteetikat kui ka funktsionaalsust. Õppetöös toimub nii individuaalne kui ka meeskonnatöö. Aasta jooksul valminud töid analüüsitakse ja arutletakse koos kaaslastega. Tundides valitseb loov ja toetav õhkkond, kus igaühel on võimalus katsetada ja õppida.

Õpitulemused:

- Oskab kavandada ja valmistada lihtsamaid makette vastavalt ülesandele.
- Mõistab mõõtkava ja proportsioonide olulisust ning kasutab neid töös.
- Kasutab erinevaid materjale loovalt ja sihipäraselt.
- Oskab töötada nii iseseisvalt kui ka meeskonnas.
- Suudab planeerida tööprotsessi ja järgib tööohutuse põhimõtteid.
- Kasutab digivahendeid info kogumiseks ja töö dokumenteerimiseks.
- Töötab süsteemselt ja oskab lahendada tekkivaid probleeme.

- Organiseerib oma töökoha ja hoiab selle korras.
- Tunneb huvi loodus- ja inimkeskkonna vastu ning mõistab nende seoseid.
- Esitleb oma tööd, põhjendab valikuid ja osaleb aruteludes.
- Kasutab tagasisidet oma töö parendamiseks.
- Julgeb katsetada uusi ideid ja töövõtteid.
- Hindab oma ja kaaslaste panust ning väärtustab ühistöö tulemusi.

3.9. Valikaine: kokandus

Aine kirjeldus:

Kokanduse valikaine on praktiline aine, kus õpilased õpivad valmistama lihtsaid ja tervislikke roogasid. Õppetöö jaguneb praktilisteks toiduvalmistamise tundideks ja teoreetilisteks tundideks, kus käsitletakse tervislikku toitumist, kodumajapidamist ja majandamist. Õpilased õpivad planeerima toidu valmistamiseks sobiva ostukorvi, lugema retsepte, teisendama toiduainete koguseid, tööle meeskonnas ja kasutama õppeköögi seadmeid ning kodumasinaid. Tunnis pööratakse tähelepanu ka köögi korrashoiule ja töökohtade puhtusele. Aine eesmärgiks on, et õpilased arendaksid oma kokandusalaseid oskusi ja mõistaksid tervisliku toitumise põhimõtteid, mis on olulised igapäevaelus.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab planeerida toidu valmistamiseks sobivat ostukorvi.
- Õpilane oskab lugeda ja teisendada toiduainete koguseid retseptis.
- Õpilane suudab töötada meeskonnas ning jagada ülesandeid ja vastutust.
- Õpilane saab aru tervisliku toitumise põhimõtetest ja oskab neid oma toiduvõimalustes rakendada.
- Õpilane õpib tundma erinevaid toiduvalmistamise viise ja meetodeid, nagu küpsetamine, keetmine, praadimine jne.
- Õpilane oskab kasutada köögi õpigrupi inventari ja seadmeid eesmärgipäraselt ja ohutult.
- Õpilane oskab korrastada ja puhastada kodumasinaid ning tööpindu õppeköögis.
- Õpilane tunneb lauakombeid ja oskab lauda katta vastavalt piduliku söögi puhul.

- Õpilane oskab koostada menüü ja arvestada toidu valmistamise ajakava.
- Õpilane mõistab toiduainete säilitamise ja toiduohutuse põhimõtteid.
- Õpilane õpib toidu valmistamise käigus aega planeerima ja töötama tõhusalt.
- Õpilane oskab toidutegemise protsessi korraldada ja lõpptulemust hinnata.
- Õpilane on teadlik toidu raiskamise vältimisest ja oskab kasutada jääke ning säästlikult toiduaineid kasutada.

3.10. Valikaine: moekunst ja taaskasutus

Aine kirjeldus:

Moekunst ja taaskasutus on valikaine, kus õpilased õpivad looma moekunsti, kasutades taaskasutatud materjale. Õpilased saavad tutvuda erinevate materjalide ja töövõtetega, et valmistada ainulaadseid ja jätkusuutlikke moekunstiobjekte. Õppetöös keskendutakse taaskasutuse põhimõtete rakendamisele, disainile ja loovusele. Õpilased loovad moekunsti esemeid, õpivad erinevaid õmblus- ja kokkuvõtmistehnikaid, samas arendades oma loovust ja sotsiaalset vastutust. Üks olulisi teemasid on jätkusuutlikkuse ja keskkonnasõbraliku mõtteviisi edendamine läbi moekunsti.

Õpitulemused:

- Õpilane mõistab moekunsti ajalugu ja suundi ning oskab rakendada neid oma töödes.
- Õpilane oskab kasutada taaskasutatud materjale moekunsti eseme valmistamiseks.
- Õpilane oskab planeerida ja koostada moekunsti disainikavandi.
- Õpilane tunneb erinevaid õmblusvõtteid ja oskab neid taaskasutatud materjalidel rakendada.
- Õpilane arendab oma loovust ja isikupära moekunsti loomisel.
- Õpilane õpib hoolikalt valima ja töötleva erinevaid materjalide kombinatsioone.
- Õpilane kasutab säästlikult materjale, arvestades jätkusuutlikkuse põhimõtteid.
- Õpilane oskab oma tööprotsessi dokumenteerida ja oma tööde käiku analüüsida.
- Õpilane mõistab ja rakendab keskkonnasõbralikke töövõtteid ja materjalide valikut.

- Õpilane oskab oma töödes arvestada oma ja teiste vajadusi, andes töödele kasutusväärtust.
- Õpilane arendab õpitud tehnikaid iseseisvalt, valmistades oma loomingut.
- Õpilane oskab tagasisidet anda oma ja teiste tööde kohta, arvestades esteetilisi ja funktsionaalseid kriteeriume.
- Õpilane oskab oma loomingut esitleda ja selgitada oma tööprotsessi ning lõpptulemust.

3.11. Valikaine: kuulsate maalikunstnike jälgedes

Aine kirjeldus:

Valikaine "Kuulsate maalikunstnike jälgedes" annab õpilastele võimaluse süveneda kunstiajalukku läbi käelise loometegevuse. Õpilased tutvuvad erinevate ajastute tuntud maalikunstnike elulugude, stiilide ja teostega. Igas tunnis uuritakse konkreetset kunstnikku ning analüüsitakse tema tööde stiili ja tehnilisi võtteid. Õpilased katsetavad valitud kunstnikele omaseid tehnikaid ja loovad nende stiilis inspireeritud töid. Rõhk on mitte ainult järeletegemisel, vaid ka isikupärasel tõlgendusel. Õpitakse kasutama erinevaid töövahendeid ja maalimistehnikaid (nt akrüül, akvarell, guašš). Tunnitegevused toetavad loovuse arengut ja visuaalse eneseväljenduse oskusi. Läbi kunstiõppe areneb ka tähelepanuvõime, süvenemisoskus ja visuaalse info mõtestamine. Tööde juurde lisatakse lühikesed kirjalikud selgitused, arendades seeläbi oskust oma loomingut kirjeldada. Õpilased esitavad oma töid õpigrupile ja osalevad aruteludes, õppides tagasisidet andma ja saama. Aine lõppeesmärk on luua miniportfoolio, mis koosneb valitud kunstnike töödest inspireeritud maalidest. Õppeaasta jooksul võivad valmida ka koolisiseste näituste eksponaadid. Aine sobib kõigile, keda huvitab kunstiajalugu ja isiklik kunstiline areng.

Õpitulemused:

- Õpilane tunneb mitmete tuntud maalikunstnike loomingut ja stiili.
- Õpilane oskab kunstiteost kirjeldada ja analüüsida.
- Õpilane oskab kasutada erinevaid maalitehnikaid (nt akrüül, akvarell, guašš).
- Õpilane jäljendab ja tõlgendab kunstniku stiili loovalt.
- Õpilane valib sobivad töövahendid ja kasutab neid otstarbekalt.
- Õpilane koostab väikese visuaalse ja tekstilise kokkuvõtte iga kunstniku kohta.

- Õpilane arendab oma loovust ja isikupärast väljenduslaadi.
- Õpilane oskab oma tööd suuliselt ja kirjalikult selgitada.
- Õpilane võrdleb erinevaid kunstistiile ja nende mõju. Õpilane suudab iseseisvalt kavandada ja lõpuni viia oma kunstiprojekti.
- Õpilane oskab anda sisukat ja toetavat tagasisidet kaaslaste töödele.
- Õpilane peab oma tööprotsessi üle arvestust (miniportfoolio, visandiraamat).
- Õpilane hoiab tööprotsessis korda ning suhtub materjalidesse säästlikult.

3.12. Valikaine: sisekujundus

Aine kirjeldus:

Sisekujunduse valikaine eesmärk on arendada õpilaste ruumilist mõtlemist, loovust ja praktilist oskust keskkonda esteetiliselt ja funktsionaalselt kujundada. Tundides uuritakse ruumide mõju inimese enesetundele ning tutvutakse sisekujunduse ajaloo, stiilide ja trendidega. Õpitakse looma meeleolutahvleid, värvilahendusi ning sobitama erinevaid materjale ja tekstuure. Erilist tähelepanu pööratakse jätkusuutlikule disainile ning vanade esemete ja materjalide taaskasutamisele. Õpilased harjutavad ideede visandamist ja ruumiliste lahenduste kujundamist nii käsitsi kui ka digitaalselt. Käsitletakse valguse, värvi ja kujunduse mõju ruumitunnetusele. Õpilased saavad iseseisvalt või väikestes gruppides lahendada ruumiplaneerimise ülesandeid. Läbi projektide arendatakse koostööoskust, vastutust ja iseseisvust. Tööprotsessi käigus õpitakse kavandama, mõõtma ja dekoreerima erinevat tüüpi ruume. Rõhk on isikupärasel lähenemisel, oma stiili leidmisel ja teadlikul materjalivalikul. Aine toetab ka üldist disainimõtlemise arengut ning oskust oma ideid selgelt esitada ja põhjendada. Aasta jooksul valmib üks põhjalikum sisekujundusprojekt, mida tutvustatakse õpigrupile või koolikogukonnale. Aine on sobiv kõigile, keda huvitab ruumikujundus, visuaalne väljendus ja praktiline esteetika.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab kirjeldada sisekujunduse põhielemente (värv, valgus, vorm, tekstuur).
- Õpilane koostab meeleolutahvli, lähtudes valitud stiilist.
- Õpilane oskab arvestada ruumi funktsiooni ja kasutajate vajadustega kujunduslahenduste loomisel.
- Õpilane kasutab ruumiplaneerimisel mõõtkava ja töötab skeemidega.

- Õpilane tutvub erinevate sisekujundusstiilidega ja oskab neid eristada.
- Õpilane valib sobivad värvilahendused, tuginedes värviteooriale.
- Õpilane oskab planeerida ja kujundada mööbli paigutust ning liikumisteid.
- Õpilane kasutab loovalt taaskasutusmaterjale kujunduselementide loomiseks.
- Õpilane koostab lihtsa ruumidisaini visandi või maketi.
- Õpilane suudab oma ideid põhjendada ja esitleda.
- Õpilane analüüsib erinevaid interjööre ning annab neile sisulist tagasisidet.
- Õpilane arendab meeskonnatöö ja projektipõhise töö oskusi.
- Õpilane suudab hinnata ja täiustada oma tööprotsessi, kasutades saadud tagasisidet.

3.13. Valikaine: käsitöövõlurite õpikoda

Aine kirjeldus:

„Käsitöövõlurite õpikoda” on loominguline ja mitmekesine valikaine, kus õpilased saavad katsetada erinevaid käsitöötehnikaid ja arendada oma loovust. Tunnis pööratakse tähelepanu fantaasia arendamisele, käelisele osavusele ja täpsusele. Õpitakse nii traditsioonilisi kui ka kaasaegseid töövõtteid, nagu tikkimine, viltimine, voltimine, punumine, õmblemine, makramee ja paberikunst. Erinevad tehnikad ühendatakse isikupärasteks projektideks, arendades seeläbi ka kompositsioonitunnet ja värvitaju. Tundides valmivad nii dekoratiivsed kui ka praktilised esemed, mille loomisel kasutatakse sageli taaskasutusmaterjale. Õpilased kavandavad oma töid, otsivad inspiratsiooni ja viivad ideed iseseisvalt või meeskonnas ellu. Suurt rõhku pannakse tööprotsessi mõtestamisele ja loomingulise lahenduse leidmisele. Iga töö juures arendatakse oskust anda ja saada tagasisidet ning oma tegevust reflekteerida. Õpitakse hindama nii oma kui kaaslaste panust ning väärtustama käsitööprotsessi kui loova eneseväljenduse viisi. Aasta jooksul valmib iga õpilase isiklik „väike kollektsioon”, mida esitletakse õpigrupile või koolikogukonnale. Aine sobib igale loovale lapsele, kes naudib meisterdamist ja soovib arendada oma käelisi ning sotsiaalseid oskusi. Tundides valitseb toetav ja avatud õhkkond, kus igaühel on ruumi katsetada ja õppida.

Õpitulemused:

- Õpilane tunneb ja kasutab erinevaid käsitöövõtteid (nt punumine, viltimine, tikkimine, voltimine).
- Õpilane oskab valida tööks sobivaid töövahendeid ja materjale.
- Õpilane töötab iseseisvalt õpetaja juhiste alusel. Õpilane kavandab oma töid, lähtudes ülesande eesmärgist.
- Õpilane kasutab materjale säästlikult ja põhjendab oma valikuid.
- Õpilane oskab kujundada esteetilisi ja funktsionaalseid esemeid.
- Õpilane suudab tööprotsessi mõtestada ja oma tööd kirjeldada.
- Õpilane arendab käelist osavust ja täpsust. Õpilane teeb koostööd rühmas, jagades ülesandeid ja arvestades kaaslastega.
- Õpilane annab ja võtab vastu tagasisidet, osaleb tööde aruteludes.
- Õpilane lõpetab alustatud töö ning hoolitseb töökoha korrashoiu eest.
- Õpilane peab tööprotsessi üle arvestust ja suudab oma arengut analüüsida.
- Õpilane julgeb katsetada uusi ideid ja tehnikaid ning rakendab neid loovalt.

3.14. Valikaine: meisterdamine nõöri, lõnga ja niidiga**Aine kirjeldus:**

Meisterdamise valikaine "Meisterdamine nõöri, lõnga ja niidiga" keskendub paelte punumisele, sõlmede tegemisele, niidigeomeetria valmistamisele ja nende joonistamisele. Aine eesmärk on arendada õpilastes ruumitaju, probleemide lahendamise oskusi, keskendumisvõimet, püsivust ja loominguilisust. Õpilased õpivad looma geomeetrilisi mustreid ja esemeid, kasutades lihtsaid käsitöötehnikaid nagu sõlmede tegemine ja niidigeomeetria. Lisaks arendatakse matemaatilist mõtlemist ja seoste nägemise oskust, mis seondub ruumiliste ja geomeetriliste mustrite loomisega. Õpilased õpivad ka oma töökeskkonda organiseerima ja oma tegevusi planeerima.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab süsteemselt mõelda ja ülesandeid lahendada.
- Õpilane oskab lahendada geomeetria ja sõlmede tegemisega seotud probleeme.

- Õpilane suudab näha seoseid erinevate tegevuste ja nende tulemuste vahel.
- Õpilane oskab oma töökeskkonda organiseerida ja hoida seda korras.
- Õpilane oskab oma tegevusi planeerida ja järgida kavandatud tööde järjekorda.
- Õpilane arendab käelist osavust, töötades lõnga, nõöri ja niidiga.
- Õpilane on loov ja oskab kasutada oma fantaasiat geomeetriliste mustrite ja esemete loomisel.
- Õpilane õpib ajaplaneerimist ja tööde tähtaegade järgimist.
- Õpilane arendab keskendumisvõimet ja kannatlikkust, et viia tööd lõpuni.
- Õpilane mõistab ja rakendab matemaatilisi mõisteid ja geomeetrilisi põhimõtteid oma töödes.
- Õpilane oskab arvestada erinevaid materjalide omadusi, et neid tõhusalt kasutada.
- Õpilane oskab koostada ja järgida tööjooniseid või kavandeid.
- Õpilane tunneb looduses esinevaid geomeetrilisi kujundeid ja oskab neid oma töödes rakendada.

3.15. Valikaine: Koomiksid, *storytelling* ja kaasaegne kunst

Aine kirjeldus:

Meisterdamise valikaine "Koomiksid, storytelling ja kaasaegne kunst" keskendub kunstile lugude jutustamise ja koomiksrite kaudu. Aine eesmärk on arendada õpilastes loovust ja kultuuritunnetust ning laiendada silmaringi. Õpilased õpivad looma sisukat ja põnevat stsenaariumi ning jutustama lugusid koomiksrite kaudu. Lisaks otsitakse inspiratsiooni kaasaegsest kunstist ja kultuurist.

Õpitulemused:

- Õpilane väljendab oma mõtteid julgelt ja arusaadavalt.
- Õpilane julgeb katsetada uusi ideid ja tehnikaid ning rakendab neid loovalt.
- Õpilane oskab süsteemselt mõelda ja ülesandeid lahendada.
- Õpilane suudab näha seoseid erinevate tegevuste ja nende tulemuste vahel.
- Õpilane oskab oma töökeskkonda organiseerida ja hoida seda korras.
- Õpilane oskab oma tegevusi planeerida ja järgida kavandatud tööde järjekorda.

- Õpilane on loov ja oskab kasutada oma fantaasiat.
- Õpilane õpib ajaplaneerimist ja tööde tähtaegade järgimist.
- Õpilane arendab keskendumisvõimet ja kannatlikkust, et viia tööd lõpuni.
- Õpilane väljendab ennast loovalt visuaalse käelise tegevuse kaudu.

4. Valikainete ainevaldkond: liikumisõpetus

Liikumisõppe kirjeldus

Liikumisõpe toetab kehalist ja vaimset tervist, arendades liikumisoskusi, koostööd ja enesekontrolli. Eesmärk on kujundada aktiivne eluviis ning sotsiaalsed oskused. Õpilased õpivad erinevaid liikumisviise, parandavad koordinatsiooni ja mõistavad liikumise seost tervisega. Õppe sisu hõlmab erinevaid liikumisviise, kehalist võimekust, meeskonnatööd ja terviseteadlikkust.

Üldpädevuste arendamine

- **Kultuuri- ja väärtuspädevus:** Austus kultuurilise mitmekesisuse vastu ja tervisliku eluviisi väärtustamine.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus:** Koostöö, konfliktide lahendamine ja kogukonna tegevustes osalemine.
- **Enesemääratluspädevus:** Enesehinnang, kehatunnetus ja vastutus tervise eest.
- **Õpipädevus:** Uute oskuste õppimine ja liikumise mõju mõistmine.
- **Suhtluspädevus:** Meeskonnatöö, suhtlemisoskus ja emotsionaalne intelligentsus.
- **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus:** Liikumise mõõtmine ja analüüs, tehnoloogia kasutamine.
- **Ettevõtlikkuspädevus:** Projektide elluviimine ja iseseisev tegutsemine.

Lõiming teiste ainetega

- **Keeled:** Liikumisjuhendite kirjutamine ja spordi kajastamine.
- **Matemaatika:** Kiiruse, aja ja distantssi arvestamine.

- **Sotsiaalsained:** Terviseteemalised arutelud ja kogukonnaalgatused.
- **Kunstiained:** Tants, liikumine ja eneseväljendus.
- **Tehnoloogia:** Nutiseadmed ja liikumise analüüs.

Läbivad teemad

- **Elukestev õpe:** Oskused eluaegseks aktiivsuseks.
- **Keskkond:** Loodust väärtustavad liikumisviisid.
- **Kodanikualgatus:** Spordi- ja terviseprojektide korraldamine.
- **Kultuuriline identiteet:** Erinevate rahvaste liikumistraditsioonid.
- **Teabekeskkond:** Tervisealase info otsimine.
- **Väärtused ja kõlblus:** Aus mäng, austus ja sportlikkus.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Liikumisõppe õppetundide kavandamine ja korraldamine peaks lähtuma õpilaste igakülgsest arengust, pakkudes mitmekesiseid tegevusi, mis arendavad nende kehalist, vaimset ja sotsiaalset heaolu. Õppetegevus tuleb üles ehitada nii, et see stimuleerib õpilaste huvi liikumisõppe vastu, soodustab tervisliku eluviisi omandamist ja arendab oskusi, mida saab kasutada igapäevaelus.

Õppetegevuse eesmärkide määratlus

Õppetegevuse eesmärkide määratlus on liikumisõppe õppeprotsessi alustala. Õppekavas esitatud eesmärkide põhjal tuleb arendada õpilaste liikumisvõimekust, tervisehooldust ja meeskonnatööd. Õpetaja ülesanne on seada selged ja saavutatavad eesmärgid, mille kaudu õpilased suudavad oma liikumisoskusi, koostöövõimet, enesekindlust ja terviseteadlikkust arendada.

- Arendada õpilaste kehalist vormi ja liikumisvõimet (koordinatsioon, tasakaal, paindlikkus, vastupidavus).
- Õpetada õpilastele kehalise aktiivsuse tähtsust tervisele ja heaolule.
- Aidata õpilastel õppida erinevaid liikumisvõtteid ja spordialasid.

- Arendada sotsiaalseid oskusi, nagu koostöö, vastutus ja meeskonnatöö

Õppetegevuse ülesehitus ja metoodika

Liikumisõpe peaks olema üles ehitatud järk-järgult, pakkudes õpilastele erinevaid tegevusi, mis toetavad kehalist arengut ja õpetavad uusi oskusi. Õpetaja saab jälgida õpilaste arengut läbi erinevate tegevuste, pakkudes individuaalse tagasiside ja rühmatöös osalemise hindamist. Õpilastele antakse ülesandeid, mis arendavad meeskonnatööd ja koostööd teistega. Samuti tuleb edendada loovust ja probleemilahendusoskusi, näiteks rühmatöös, kus õpilased koostavad ja viivad läbi oma spordiüritusi. Õppetegevused tuleb muuta mitmekesisteks ja dünaamilisteks, et arendada kõiki õpilaste võimekusi. Erinevad õppimisvõimalused, nagu meeskonnatööd, individuaalsed ülesanded, välitegevused ja tehnoloogia kasutamine, aitavad õpilastel avastada uusi liikumisvõimalusi ja liikumisvõtteid, samas arendada ka sotsiaalseid ja kognitiivseid oskusi. Näiteks võib õpetaja kasutada liikumisvideoid, et õpetada uusi liikumisvõtteid, jälgida õpilaste tegevusi ja analüüsida nende arengut. Samuti saab rakendada tehnoloogilisi lahendusi, nagu spordiandurid või terviseäppid, et jälgida õpilaste kehalise aktiivsuse taset ja edusamme.

Hindamine ja tagasisidestamine

Mitteeristav hindamine toetab õpilase arengut ning keskendub lisaks kehalisele sooritusele ka sotsiaalsetele ja emotsionaalsetele oskustele. Kasutatakse enese- ja kaasõpilaste hindamist, projekti- ja tegevuspõhist lähenemist ning oskuspõhist tagasisidet. Õpetaja annab jooksvalt julgustavat ja eesmärgistatud tagasisidet, mis aitab õpilasel mõista oma edusamme ja arendusvõimalusi.

Liikumise valikainete jagunemine õpigruppide vaates

	1. õpigrupid	2.-3. õpigrupid	4.-6. õpigrupid
1	Liikumismängud	Liikumismängud	
2	ÜKE	ÜKE	ÜKE (tüdrukud/poisid)
3	Tantsurõõmu tund	Tantsurõõmu tund	
4		Jooga	

5		Jalgpall	
---	--	----------	--

4.1. Valikaine: liikumismängud

Aine kirjeldus:

Liikumismängude valikaines saavad õpilased kogeda liikumisrõõmu läbi mängulise tegevuse. Tutvutakse erinevate tuntud ja vähem tuntud liikumismängudega. Iga mängu puhul rõhutatakse turvalist ja ausat mängimist. Õpitakse, kuidas liikumismänge ise läbi viia ja neid teistele õpetada. Liikumismängude kaudu arendatakse koostööoskust ja teistega arvestamist. Tundides räägitakse ka liikumise mõjust tervisele. Õpitakse tundma liikumispüramiidi ja tervisliku toitumise põhimõtteid. Rõhk on liikumise igapäevasesse ellu lõimimisel. Õpilased õpivad oma tegevust analüüsima ja tegema järeldusi enda liikumisharjumuste kohta. Tundides soodustatakse julgust ennast väljendada ja oma arvamust avaldada. Tegutsetakse nii individuaalselt kui ka meeskonnas. Läbi liikumise õpitakse empaatiat, õiglust ja vastutust. Liikumismängud pakuvad vaheldust ja tuge igakülgsel arengule.

Õpitulemused:

- Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid liikumismänge.
- Oskab järgida mängureegleid ja mängida ausalt.
- Teab, miks on liikumine tervisele vajalik.
- Tunneb erinevaid liikumisviise (nt kõnd, jooksmine, hüppamine).
- On teadlik liikumispüramiidist ja oskab seda selgitada.
- Tunneb toidupüramiidi ja oskab nimetada selle põhigruppe.
- Oskab oma tegevust ja käitumist mängus analüüsida.
- Oskab teha meeskonnatööd ja arvestada kaaslastega.
- Julgeb väljendada oma arvamust ja ideid.
- Teeb vahet mängulisel ja sportlikul tegevusel.
- Oskab hinnata, millal mäng on ohutu ja millal mitte.
- Suudab kirjeldada liikumise mõju enesetundele ja meeleolule.

- Oskab juhendada lihtsamaid mängu väikesele grupile.

4.2. Valikaine: ÜKE

Aine kirjeldus:

Üldise kehalise ettevalmistuse (ÜKE) eesmärk on arendada õpilaste üldist füüsilist võimekust. Tunnid aitavad kaasa tervisliku ja aktiivse eluviisi kujundamisele. Õpitakse erinevaid liikumisviise, et parandada jõudu, vastupidavust, painduvust ja koordinatsiooni. ÜKE toetab mitmekülgset arengut ning loob hea põhja osalemiseks erinevates kehalistes tegevustes. Oluline on turvaline ja korrektne sooritustehnika. Õpilased osalevad tundides nii iseseisvalt kui meeskonnana. Arendatakse oskust eesmärke seada ja pingutada nende saavutamiseks. Tunnis õpitakse kehalisi harjutusi oma keharaskusega. Erinevaid harjutusi tehakse mänguliselt ja läbi liikumismängude. Tugevdatakse arusaama liikumise mõjust tervisele. Tunnis analüüsitakse ka enda sooritust ja arengut. Õppeprotsessis kujundatakse distsipliini ja järjepidevust. Aine kaudu arendatakse positiivset hoiakut liikumise ja sportimise suhtes.

Õpitulemused:

- Teab ÜKE tähendust ja eesmärki.
- Oskab sooritada erinevaid soojendus- ja venitusharjutusi.
- Tunneb harjutusi, mis arendavad jõudu, kiirust ja vastupidavust.
- Oskab hinnata oma füüsilist vormi ja arenguvajadusi.
- Suudab koostada lihtsa treeningplaani.
- Oskab kasutada keharaskust ja lihtsaid treeningvahendeid.
- Mõistab tasakaalu ja kehatunnetuse tähtsust.
- Oskab trennida ohutult ja enesele sobivas koormuses.
- On teadlik taastumise ja une vajalikkusest.
- Suudab töötada iseseisvalt ja koos teistega.
- Oskab anda ja vastu võtta tagasisidet.
- Näitab üles püsivust ja sihikindlust harjutamisel.

- Tunneb rõõmu füüsilisest tegevusest ja väärtustab liikumist igapäevaelus.

4.3. Valikaine: tantsurõõmu tund

Aine kirjeldus:

Tantsurõõmu tund on liikumise ja eneseväljenduse kaudu rõõmu ja koostööoskusi arendav valikaine. Õpilased tutvuvad erinevate tantsustiilidega nii Eestist kui mujalt maailmast. Tunnis arendatakse rütmitunnetust, keha koordineerimist ja loovust. Õpitakse kuulama muusikat ning väljendama ennast liikumise kaudu. Tantsimine arendab vastupidavust, tasakaalu ja kehahoiakut. Oluline on positiivne hoiak ja julgus end liikumise kaudu väljendada. Õpitakse koostööd paaris ja rühmas, arvestades kaaslastega. Tunnid toimuvad mänguliselt ja mitmekesiselt, toetades eneseavastust ja -väljendust. Õpilased saavad ise luua lühikesi tantsukavasid ja neid esitada. Tantsimine arendab kehalist, sotsiaalset ja emotsionaalset enesejuhtimist. Läbi liikumise õpitakse distsipliini, enesekindlust ja sihikindlust. Tunnid aitavad tugevdada tervislikku eluviisi ja heaolutunnet. Tantsust saadav rõõm kujundab positiivset hoiakut kehalise aktiivsuse suhtes kogu eluks.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Tunneb rõõmu liikumisest ja tantsimisest.
- Suudab meelde jätta ja esitada lihtsamaid tantsusamme.
- Koordineerib oma keha liikumist muusika rütmis.
- Oskab tegutseda paaris ja rühmas, arvestades teistega.
- On loov ja väljendab ennast liikumise kaudu.
- Tunneb erinevaid tantsustiile ja nende päritolu.
- Oskab jälgida juhiseid ja järgida liikumismustreid.
- Suudab esitada lühikese tantsukava.
- Tunneb rütmi ja oskab liikumist sellega sobitada.
- Oskab hinnata oma ja kaaslaste esitust.

- Suudab kaasa mõelda tantsukava loomisel.
- Julgeb esineda ja esitleda oma loomingut.
- Oskab liikumise abil oma emotsioone juhtida ja maandada pingeid

4.4. Valikaine: lastejooga

Aine kirjeldus:

Laste jooga keskendub vaimse ja kehalise tasakaalu leidmisele läbi jooga asendite, hingamis- ja meelerahuharjutuste. Tunni eesmärgiks on arendada õpilase kehateadvust, tasakaalu ja paindlikkust, samal ajal pakkudes lõõgastust ja rahu. Tundide ülesehitus on mänguline ja kaasahaarav, arvestades laste vanuseerinevusi. Õpilased õpivad erinevaid jooga asendeid ning harjutavad neid üksi, paarides ja rühmades. Igasse tundi kuulub ka vestlusring, kus lapsed saavad jagada oma tundeid ja mõtteid. Tunnid algavad soojendusega ja lõppevad lõdvestus- või meditatsiooniharjutustega, mis aitavad rahuneda ja mõtteid vaigistada. Jooga õpetab lastele oma keha ja meelt teadlikult kuulama ning juhtima. Erilised harjutused, nagu akrojooga, pakuvad lastele võimaluse teha koostööd kaaslastega. Tundides arendatakse ka loovust, julgust ja empaatiat, kuna lapsed saavad teha oma jooga kava ja esitleda seda teistele. Jooga kaudu õpitakse, kuidas rahuneda ja pingeid maandada, et igapäevaelu oleks tasakaalustatud. Tundides on iga laps oluline ja kõik saavad oma arengus edeneda omas tempos. Laste jooga toetab vaimse ja füüsilise heaolu edendamist, andes lastele tööriistad stressi ja ärevusega toimetulekuks.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Teab erinevaid jooga asendeid ja nende eeliseid.
- Teab erinevaid meelerahuharjutusi ja oskab neid igapäevaelus rakendada.
- Oskab teha hingamisharjutusi, et rahuneda ja keskenduda.
- Oskab teha jooga asendeid täpselt ja keskendunult.
- Teab, miks jooga harjutused on kasulikud kehale ja vaimule.
- Oskab oma mõtteid ja tundeid analüüsida ning neid jagada.
- Oskab teha koostööd kaaslastega paaris- ja rühmatundides.

- Oskab kuulata ja tähelepanelikult järgida juhiseid. Suudab lõdvestuda sobival hetkel, et rahuneda.
- Oskab tutvuda akrojoogaga ja teha koostöös kaaslasega paarisjooga harjutusi.
- Teab, mis on värviteraapia ja saab seda kasutada rahu ja lõdvestuse saavutamiseks.
- Oskab luua visioonitahvli oma unistuste või eesmärkidega. Oskab ise luua ja esitada oma jooga seeria.

4.5. Valikaine: jalgpall

Aine kirjeldus:

Jalgpall on meeskonnamäng, mis arendab õpilaste füüsilist vastupidavust, meeskonnatööd ja strateegilist mõtlemist. Tunnis õpitakse jalgpalli põhialuseid, sealhulgas palli liikumist, sööte, vastase liikumist ning mänguväljakul liikumist. Jalgpalli treenimine arendab lihasjõudu, kiirust, koordinatsiooni ja vastupidavust. Õpilased õpivad mängu strateegilisi elemente, näiteks, kuidas panna õigeid sööte, positsioone ja kuidas teha koostööd meeskonnakaaslastega. Tunde alustatakse soojendusharjutustega, mis valmistavad keha ette intensiivsemaks treeninguks. Õpilased harjutavad individuaalseid oskusi, nagu palli kontrollimine ja löömine, samuti meeskonnatööd, õppides koos tegutsema, et saavutada ühised eesmärgid. Tundide lõpus toimub sageli mäng, kus õpilased saavad rakendada õpitud oskusi reaalses mängutingimustes. Jalgpall ei ole ainult kehaline treening, vaid arendab ka suhtlemisoskust ja distsipliini, kuna igasugune meeskonnatöö nõuab usaldust ja koostööd. Üks eesmärke on aidata õpilastel arendada ka positiivset suhtumist kaotusesse ja meeskonnatöösse. Jalgpall on suurepärane viis õpetada õpilastele järjekindlust, vastutust ja sihikindlat töö tegemist, kuna iga mäng ja harjutus nõuab keskendumist ja pühendumist.

Õpitulemused:

- Oskab mängida jalgpalli vastavalt mängu põhieeskirjadele. Oskab juhtida palli ja tegeleda palli kontrollimisega erinevates mänguolukordades.
- Oskab mängida ründajana ja kaitsjana ning aru saada oma positsioonist mänguväljakul.
- Suudab teha täpset ja tugevast lööki erinevates olukordades (nt väravavõrku löömine).
- Oskab meeskonnatööd, sealhulgas sööta, kaitsta ja organiseerida mängu koos kaaslastega.
- Oskab teha kiireid suunamuutusi ja reageerida kiiresti mänguolukordadele. Oskab mängu analüüsida, mõistes strateegiaid ja taktikaid, mis aitavad võita.
- Oskab kuulata ja järgida treeneri juhiseid ning arvestada teiste meeskonnaliikmete soovitudustega.

- Suudab lahendada konflikte ja arvestada meeskonnaliikmete vajadustega.
- Õpib oma vigadest ja suudab parandada oma mängu sooritust. Suudab mängu jooksul oma emotsioone kontrollida ja jääda rahulikuks ka kaotuses.
- Oskab analüüsida oma arengut ja arendada oma oskusi iseõppimise kaudu.

5. Valikainete ainevaldkond: muusika ja näitlemine

Muusika ja näitlemise ainevaldkond toetab õpilase isiksuse mitmekülgset arengut, loovust ning eneseväljendusoskusi. Läbi muusika ja teatrikunsti omandavad õpilased oskuse tunnetada, mõtestada ja väljendada nii oma sisemaailma kui ümbritsevat elu. See ainevaldkond aitab kujundada kultuuriteadlikkust, esteetilist taju, suhtlemis- ja koostööoskusi ning tugevdab väärtuspõhist maailmapilti.

Õppe-eesmärgid

- Arendada õpilaste loomingulist mõtlemist, kujutlusvõimet ja iseseisvat loomeoskust
- Kujundada eneseväljendusoskust läbi hääle, kehakeele, muusika ja rollimängu.
- Arendada muusikalist kuulmist, rütmitunnet, esinemisoskust ning lavalist enesetunnet.
- Suunata õpilasi hindama kunsti kui kultuuri kandjat ja ühiskondliku peegeldusvahendit.
- Arendada empaatiavõimet, enesekindlust ning suutlikkust tegutseda rühmas.
- Toetada õpilaste isiklikku identiteeti, eneserefleksiooni ja väärtushinnangute kujunemist

Õppetöö hõlmab muusika ja näitlemise põhielementide tundmaõppimist ning praktilist tegevust. Õpilased tegelevad laulmise, pillimängu, liikumise, improvisatsiooni, loovtööde ja lavastustega. Õpitakse erinevaid muusika- ja teatrivorme, nende ajalugu, tehnikaid ja väljendusvahendeid. Luuakse lavalisi stseene, väiksemaid etendusi ja muusikalisi etteasteid nii individuaalselt kui ka koostöös rühmaga. Oluline osa on õpilaste aktiivsel osalusel – olgu selleks improvisatsioonitunnid, koorilaul, rütmikaharjutused, lühilavastused või kooli kontsertide ja etenduste ettevalmistamine. Igas kooliastmes toimub õppimine eakohaselt ja järk-järgult suureneva keerukusega, arvestades õpilaste arengutaset ning huvisid.

Üldpädevuste kujundamine muusika ja teatri valdkonnas

Kultuuri- ja väärtuspädevus Muusika ja teater aitavad mõista erinevaid kultuure ja väärtushinnanguid. Kunstiteoste kaudu käsitletakse ühiskondlikke teemasid ja eetilisi dilemmasid, tuues esile kultuuripärandi väärtuse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus Koostöö laval ja ansamblis arendab empaatiat, kuulamisoskust ja vastutust. Rollimängude kaudu mõistetakse paremini teiste vaatenurki ning käsitletakse sotsiaalseid küsimusi.

Enesemääratluspädevus Loovtegevus toetab eneseväljendust ja enesetunnetust. Esinemine arendab enesekindlust ning võimaldab katsetada erinevaid rolle turvalises keskkonnas.

Õpipädevus Teatri- ja muusikaprojektide ettevalmistus õpetab planeerimist, harjutamist ja tagasisidega töötamist. Refleksioon arendab õppimisoskust ja järjekindlust.

Suhtluspädevus Esinemiskunst arendab selget ja mõjusat eneseväljendust, kehakeele kasutust ja oskust kuulata ning reageerida suhtluspartnerile.

Matemaatika-, loodus- ja tehnoloogiapädevus Rütmiharjutused ja muusika loomine seovad loogilise mõtlemise ja tehnoloogia kasutamise. Tehnilised vahendid (valgus, heli, salvestamine) arendavad praktilisi oskusi.

Ettevõtlikkuspädevus Projektipõhine töö – kontsertide ja lavastuste korraldamine – arendab algatusvõimet, meeskonnatööd ja vastutust. Õpilased kogevad loomingulise idee viimist teostuseni.

Lõimimine teiste ainevaldkondadega

Muusika ja teater toetavad keeleoskust (laolutekstid, dialoogid), matemaatilist mõtlemist (rütmid, mustrid), kultuuriteadlikkust (ajalugu, ühiskond), visuaalset väljendust (kujundus, kostüümid) ja tehnoloogiapädevust (muusikaprogrammid, video- ja helitöötlus).

Läbivate teemade rakendamine

- **Karjäär ja elukestev õpe** Loovprojektid arendavad esinemisoskust, enesejuhtimist ja loovust – oskused, mis on väärtuslikud tööelus.
- **Keskkond ja jätkusuutlikkus** Taaskasutusmaterjalide kasutamine ja looduse teemalised lavastused aitavad mõtestada keskkonna ja ühiskonna seoseid.

- **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** Etenduste korraldamine arendab vastutust, koostööoskust ja kogukonna kaasamise kogemust.
- **Kultuuriline identiteet** Rahvamuusika ja -teater süvendavad arusaamist oma kultuurist ning laiendavad silmaringi.
- **Teabekeskond** Infootsing ja esitluste koostamine arendab kriitilist mõtlemist ja digitaalset kirjaoskust.
- **Väärtused ja eetika** Lavastused ja laulud käsitlevad eetilisi dilemmasid, võimaldades arendada empaatiat ja moraalsel mõtlemist.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Muusika ja teatri ainevaldkonna õppetegevus põhineb loovusel, kogemuslikkusel ning õpilase aktiivsel osalemisel. Õppeprotsess toetab õpilase isiksuse, eneseväljendusoskuse ja kultuurilise teadlikkuse arengut. Õppetegevus on mitmekesine, praktiline ja kaasav, pakkudes võimalusi individuaalseks ja koostöiseks õppimiseks, arvestades erinevaid õpistiile ja võimeid.

Õpetaja kavandab õppeprotsessi eesmärgipäraselt, arvestades kooliastme õpiväljundeid, õpilaste arengutaset ja huvisid. Õppetöö toimub järjepidevalt ja eakohaselt, kasvava keerukuse ja süvenemisega. Kavandamisel lähtutakse riikliku õppekava põhimõtetest, lõimitakse üldpädevusi ja läbivaid teemasid ning toetatakse iseseisva ja vastutustundliku õppija kujunemist.

Õppemeetodid ja -vormid

Muusika ja teatri õpetamisel kasutatakse aktiivõppe põhimõtteid: laulmine, pillimäng, rollimäng, lavaline liikumine, improvisatsioon, teoste kuulamine/vaatamine ja nende analüüs. Õpe toimub sageli rühmatöö, projektide ning digivahendite (nt salvestamine, helitöötlus, esitlused) kaudu. Oluline on toetav õpikeskkond, kus õpilased julgevad katsetada, eksida ja loovalt väljenduda. Tähtis on hinnata protsessi, mitte vaid tulemust.

Õppetööd viiakse läbi:

- tavapärase tundidena;
- lõimitult teiste õppeainetega (nt projektinädalal);
- projektide ja kooliürituste kaudu;
- valikainete ja huviringidena.

Erilise väärtusega on avalikud esinemised (nt kontserdid, lavastused), mis pakuvad õpilastele reaalselt kogemust ja tagasisidet. Õppimist toetavad ka muuseumide, teatrite ja kontsertide külastused.

Hindamine

Hindamine on eelkõige kujundav – toetab arengut, loovust ja eneseväljendust. Hinnatakse:

- osalust ja pühendumust;
- oskuste arengut (nt rütmitaju, häälekasutus, rolli mõistmine);
- koostööd ja loovust;
- eneseanalüüsi ja tagasiside kasutamist

Lavaprojektides hinnatakse lisaks ideede rakendamist, meeskonnatööd, ettevalmistuse põhjalikkust ja esinemisjulgust. Tähtsal kohal on protsessipõhine hindamine – pingutus ja areng loevad rohkem kui tehniline täiuslikkus. Tagasiside võib olla suuline või kirjalik, sisaldada ka eneserefleksiooni ja kaaslaste hinnanguid. Hindamise vorm (sõnaline või hinnanguline) sõltub kooliastmest ja kooli hindamiskorrast.

Muusika ja näitlemise valikainete jagunemine õpigruppide vaates

	2.-3. õpigrupid	4.-6. õpigrupid
1	Ukulele	
2	Lauluõpetus	
3		Laulmine ja lavaline liikumine
4	Näitering	Näitering

5.1. Valikaine: ukulele

Aine kirjeldus:

Ukulele on väikese keha ja suure hingega pill, mis pakub rõõmu nii algajale kui ka juba kogenumale muusikule. Valikaine käigus tutvume ukulele ehituse ja ajaloo ning õpime selle mänguvõtteid. Esimese sammuna õpitakse pilli häälestama ja akorde positsioneerima. Järk-järgult tutvutakse tabulatuuri lugemise ja mängimisega. Õppeprotsessis arendame koordineerimist, rütmitunnetust ja kuulamisoskust. Tundides mängitakse erinevatest stiilidest lugusid – popist rahvamuusikani. Iga õpilane saab ise valida mõne loo, mida soovib õppida ja esitada. Töö toimub nii individuaalselt kui ka ansamblis, mis arendab koostööoskusi ja vastutustunnet. Ukulele õpetab püsivust, loovust ja tähelepanu. Loomes koos esinemiskavasid ja anname võimaluse esinemiseks klassikaaslastele. Mängime nii akordisaatega kui ka meloodiat tabulatuuril. Joondume ühise muusikalise eesmärgi järgi ning toetame üksteist arengus. Ukulele tund on heaks võimaluseks avastada muusika kaudu iseennast ja tunda rõõmu eneseväljendusest.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Tunneb ukulelet kui pilli ja selle osi.
- Oskab iseseisvalt ukulelet häälestada.
- Oskab mängida põhilisi akorde.
- Oskab lugeda ja esitada tabulatuuri.
- Oskab mängida erinevaid strummimismustreid.
- Mängib lihtsamaid meloodiaid ja saateid.
- Esitab õpitud repertuaari iseseisvalt või ansamblis.
- On võimeline valima ja õppima uusi lugusid iseseisvalt.
- Oskab hinnata oma arengut ja seada eesmärke.
- Teeb koostööd kaasõpilastega ansamblimängus.
- Suudab järgida rütmi ja tempot mängides.

- Oskab esineda enesekindlalt õpigrupi ees. Kasutab õpitut ka väljaspool kooli iseseisval musitseerimisel.

5.2. Valikaine: lauluõpetus

Aine kirjeldus:

Lauluõpetuse eesmärk on arendada õpilase vokaalseid ja muusikalisi oskusi, pakkudes väljundit loovuseks ja eneseväljenduseks. Tunnis õpitakse hääle kasutamist, hingamistehnikat ning selget diktsiooni. Laulmine aitab arendada rütmitaju, muusikalist kuulmist ja tähelepanu. Õpilased saavad kogemuse nii individuaalses kui ka ansamblilaulmises. Laulude kaudu arendatakse emotsionaalset väljendusoskust ja lavalist enesekindlust. Tundides käsitletakse erinevaid muusikastiile ning arendatakse oskust töötada erineva karakteri ja dünaamikaga lauludega. Õpilane saab aimu esinemispsühholoogiast ja lavalise kohalolu tähtsusest. Arvestatakse iga õpilase individuaalseid võimeid ja huve. Mikrofonide kasutamine õpetab tehnilist eneseesitlust ning arendab suhtlust kuulajaga. Tunnid sisaldavad soojendusharjutusi, rütmi- ja kõlavõtteid, improvisatsiooni ja laulu tõlgendamist. Õpilane õpib kuulama kaaslasi ja toetama neid ansamblis. Lauluõpetus aitab kaasa enesekindluse ja esinemisjulguse kasvule. Tulemuseks on rõõm musitseerimisest ja isiklikust arengust.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Kasutab õiget kehahoidu laulmisel.
- Kasutab teadlikult ja õigesti hingamistehnikat.
- Laulab loomuliku ja selge häälega.
- Oskab väljendada laulu emotsionaalset sisu.
- Suudab esitada vähemalt kaks laulu peast.
- Tunneb erinevaid vokaaltehnikaid ja rakendab neid.
- Oskab kasutada mikrofonide vastavalt olukorrale.
- Oskab kuulata ja arvestada ansamblipartneritega.
- Suudab iseseisvalt valida ja õppida uut repertuaari.
- On esinemisel enesekindel ja keskendunud, suudab analüüsida oma esitust ning teha parandusi.

- Oskab koos teistega planeerida ja läbi viia muusikalisi esitlusi. On loov ja julgeb katsetada erinevaid muusikalisi väljendusviise.

5.3. Valikaine - laul ja lavaline liikumine

Aine kirjeldus:

Valikaines „Laulmine ja lavaline liikumine“ arendatakse õpilaste esinemisoskusi nii vokaalselt kui lavaliselt. Õpitakse kasutama erinevaid vokaaltehnikaid ning rakendama neid erinevates muusikastiilides. Tunnid hõlmavad nii soololaulu kui ansamblitööd, arendades koostööoskust. Õpitakse lavalist liikumist ja kehakeele kasutamist esinemise toetamiseks. Läbi praktiliste harjutuste arendatakse lavalist kohalolu ja esinemisjulgust. Tundides katsetatakse improvisatsiooni, liikumise ja muusika sidumist ning loo jutustamist laval. Õpilased harjutavad mikrofoni kasutust ja õpivad salvestama oma esitusi. Kasutatakse digivahendeid esinemiste salvestamiseks ja analüüsimiseks. Õpilased saavad tagasisidet nii õpetajalt kui ka kaasõpilastelt. Õppetöö on loov ja mitmekesine, arvestades iga õppija individuaalsust. Tunnid valmistavad ette esinemisi kooliüritustel või projektides. Erineva muusika kuulamine ja kontsertide külastamine aitab laiendada muusikalist silmaringi. Laulmine ja liikumine käsikäes toetavad enesekindluse ja eneseväljenduse arengut.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Kasutab erinevaid vokaaltehnikaid vastavalt laulu iseloomule.
- Suudab esitada laulu koos lavalise liikumisega.
- Oskab arvestada lavapartneritega.
- Oskab luua lihtsa lavalise liikumise koreograafia.
- Suudab esitada oma repertuaari kindlalt ja väljendusrikkalt.
- Oskab kasutada mikrofoni sihipäraselt.
- Kuulab ja analüüsib muusikat kriitiliselt. On valmis andma ja vastu võtma tagasisidet.
- Kasutab digivahendeid oma esituste salvestamiseks ja hindamiseks.
- Suudab juhtida oma tähelepanu laval ja keskenduda esinemissituatsioonis.

- Tunneb erinevaid muusikastiile ja -vorme.
- Suudab koostada väikese kontsertnumbri individuaalselt või koos kaaslastega. Väljendab ennast muusika ja liikumise kaudu loominguliselt.

5.4. Valikaine: näitering

Aine kirjeldus:

Näiteringis keskendutakse loomingulisele eneseväljendusele ja esinemisoskuste arendamisele läbi draamaõppe. Õpilased saavad tutvuda näitlemise põhitõdede ja teatrikunsti erinevate väljendusvormidega. Tundides arendatakse fantaasiat, kehalist eneseväljendust, häälekasutust ja improvisatsioonivõimet. Näiteringis õpitakse koostööd grupis, kuulamist ja teistega arvestamist. Oluline osa on emotsionaalsel väljendusvõimel ja empaatial, mida draamaõpe tugevdab. Õpilased loovad koos väiksemaid stseene, lühinäidendeid või katkendeid tuntud lavateostest. Tunnid sisaldavad harjutusi lavalise liikumise, diktsiooni ja hääle arendamiseks. Õppetöö käigus luuakse ettevalmistused ühe või mitme avaliku esinemise jaoks. Samuti arendatakse oskust luua tegelaskujusid ja jutustada lugu läbi kehakeele ja teksti. Õpilased õpivad kriitiliselt hindama nii enda kui teiste esinemisi. Osalejad saavad julgust seista publiku ees ja tegutseda pingevabas, toetavas keskkonnas. Tunnid on üles ehitatud loovusele, mängulisusele ja järjepidevale arengule. Näitering aitab kujundada enesekindlaid ja koostöövõimelisi noori.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Tunneb lavalise esinemise põhialuseid.
- Kasutab erinevaid väljendusvahendeid – häält, miimikat ja liikumist.
- Oskab arendada ja kujutada erinevaid tegelaskujusid.
- On julgenud esineda publiku ees individuaalselt ja/või rühmas.
- Suudab luua ja esitada lihtsaid stseene.
- Kuulab kaaslasi ja arvestab lavalise koostööga.
- On osalenud ühise lavastuse või etenduse loomises.
- Kasutab loovust olukordade ja stseenide lahendamisel.

- Tunneb ära olulised kõnelemise ja lavalise liikumise põhimõtted.
- Suudab keskenduda ja säilitada rolli esinemise jooksul.
- Analüüsib oma ja kaaslaste esinemisi toetava tagasiside kaudu.
- Tunneb rõõmu loomisprotsessist ja koostegemisest. On arendanud oma esinemisjulgust ja eneseväljendusoskust.

6. Valikainete ainevaldkond: ettevõtlikkus

Ainevaldkonna kirjeldus

Ettevõtlikkuse ainevaldkond keskendub õpilaste ettevõtliku hoiaku, loovuse, initsiatiivikuse, meeskonnatöö- ja probleemilahendusoskuste arendamisele. Ainevaldkond aitab kujundada oskusi ja hoiakuid, mis toetavad õpilase toimetulekut muutuvast maailmas ning võimaldavad rakendada oma ideid iseseisvalt või koostöös teistega. Ettevõtlikkus ei tähenda üksnes ettevõtlust ärilises mõttes, vaid ka laiemalt oskust märgata probleeme, luua lahendusi ja võtta vastutus tegude eest. Ainevaldkonna kaudu saavad õpilased esmase kogemuse projektide planeerimises ja elluviimises, ressursi kasutamises, eesmärgistamises ja tagasisidestamises. Oluline on ka väärtuspõhine mõtlemine, eetiline tegutsemine ja ühiskondliku vastutuse tunnetamine. Ettevõtlikkus toetab õppimist läbi praktiliste kogemuste ja eluliste ülesannete, arendades õpilastes oskusi, mida nad saavad kasutada igas eluvaldkonnas. Õpe on aktiivne, tegevuspõhine ja tihedalt seotud kogukonna ning eluga väljaspool kooli. Ettevõtlikkuse arendamine on osa üldpädevuste süsteemsest kujundamisest kogu õppekava ulatuses.

Üldpädevuste kujundamise võimalused

Ettevõtlikkuse ainevaldkond toetab mitmete üldpädevuste kujunemist:

- **Õpipädevus** – eesmärkide seadmine, enesehindamine, õppimisest õppimine.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – meeskonnatöö, vastutus, aktiivne osalus kooli ja kogukonna elus.
- **Suhtluspädevus** – ideede esitlemine, kuulamisoskus, arutlemine.
- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – eetiline tegutsemine, kultuuriline tundlikkus, vastutustundlik ettevõtlikkus.
- **Enesemääratluspädevus** – initsiatiiv, enesejuhtimine, motivatsioon.

- **Matemaatika-, teadus- ja tehnoloogiapädevus** – andmete analüüs, loogiline mõtlemine, tehnoloogiliste lahenduste loomine.
- **Digipädevus** – digivahendite kasutamine ideede realiseerimisel ja turunduses.

Ainevaldkonna lõimimise võimalused teiste ainevaldkondadega

Ettevõtlikkus lõimub loomulikult paljude õppeainetega:

- **Matemaatika ja loodusained** – andmete kogumine, analüüs ja prognoosid.
- **Eesti keel ja võõrkeeled** – esitlused, reklaamtekstid, suhtluspartneritega suhtlemine.
- **Kunst ja tehnoloogia** – visuaalide loomine, prototüüpimine, disainmõtlemine.
- **Inimeseõpetus ja ühiskonnaõpetus** – väärtused, eetika, õigused ja kohustused, kodanikualgatus.
- **Digitehnoloogia** – digivahendite kasutamine idee arendamisel ja tutvustamisel.
- **Ajalugu ja kultuur** – ettevõtluse ja kogukondliku elu arengulugu, kultuurilised mõjud.

Läbivate teemade rakendamise võimalused

Ettevõtlikkuse ainevaldkond toetab läbivaid teemasid:

- **Elukestev õpe ja karjääri planeerimine** – enesetundmine, oskused töömaailmas, ametite tundmine.
- **Keskkond ja jätkusuutlik areng** – vastutustundlik ettevõtlus, säästlik tarbimine.
- **Tehnoloogia ja innovatsioon** – probleemide lahendamine uute lahenduste ja nutikate ideede kaudu.
- **Kultuuriline identiteet** – kohaliku kogukonna tundmine ja selle väärtustamine.
- **Tervis ja ohutus** – turvaline ja vastutustundlik käitumine nii füüsilises kui digikeskkonnas.
- **Väärtused ja kõlblus** – eetiline tegutsemine, ausus, hoolivus ja koostöö.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetöö on praktiline, projektipõhine ja suunatud koostööle. Õpilased teevad tööd individuaalselt ja meeskondades, planeerivad oma ideid ja viivad need ellu. Kasutatakse disainmõtlemist, probleemi- ja projektipõhist õpet ning rollimänge. Õpilased suhtlevad võimalusel ettevõtjate,

kohaliku omavalitsuse ja kogukonna esindajatega. Õppimine toimub ka koolist väljaspool: külastused, välitööd, praktikad. Oluline roll on refleksioonil – iga tegevuse järel analüüsitakse, mis õnnestus, mida saab parandada. Õppetegevused on üles ehitatud eakohaselt ja järk-järgult, pakkudes õpilastele eduelamusi.

Hindamine ja tagasiside

Hindamine on kujundav ja arvestab protsessi, mitte ainult lõpptulemust. Hindamise aluseks on aktiivne osalus, initsiatiiv, meeskonnatöö, probleemilahendus, ideede arendus ja eneseanalüüs. Tagasisidet antakse nii suuliselt kui kirjalikult, kaasates ka kaasõpilasi ja väliseid partnereid. Õpilastel on võimalus esitleda oma töid (nt minimessid, koolisisene ideekonkurss). Vajadusel kasutatakse õpimappi või e-portfolio't, kuhu kogutakse kõik tegevused ja refleksioonid. Trimestri lõpus toimub kokkuvõttev enesehindamine koos õpetaja kommentaaridega.

Ettevõtlikkusega seotud valikainete jaotumine õpigruppide vaates

	1. õpigrupp	2.-3. õpigrupp
1	Rahatarkus	Rahatarkus

6.1. Valikaine: rahatarkus

Aine kirjeldus:

Valikaine „Rahatarkus“ aitab õpilasel mõista raha olemust ja selle rolli meie igapäevaelus. Õpilased tutvuvad rahaühikute, erinevate sissetulekute allikate ja kulutamise põhimõtetega. Arutletakse, miks ja kuidas inimesed raha teenivad ning milleks seda kasutatakse. Tundides pööratakse tähelepanu sellele, mis on rahaline väärtus ja kuidas see tekib. Õpilased õpivad eristama soove ja vajadusi ning mõistma teadliku tarbimise tähtsust. Arutletakse erinevate ametite ja sissetulekute üle ning vaadeldakse, millised oskused aitavad tööturul edukalt hakkama saada. Õpitakse koostama lihtsamaid eelarveid ning planeerima kulusid ja sääste. Räägitakse rahaga seotud reklaamide mõjust ning õpitakse neid kriitiliselt hindama. Lapsed saavad mänguliselt kogemuse rahaga arveldamisel ja oma isikliku eelarve koostamisel. Tundides kasutatakse lugusid, rollimänge, grupitöid ja arutelusid, et toetada oskust teavet analüüsida ja enda otsuseid põhjendada. Õpilasi suunatakse olema teadlikud tarbijad, kes mõistavad oma valikute mõju keskkonnale ja ühiskonnale. Tunnid toetavad õpilaste suhtlus-, koostöö- ja eneseväljendusoskuste arengut. Rahatarkus aitab kujundada ettevõtlikku, teadlikku ja enastjuhtivat õppijat.

Õpitulemused:

- Tunneb erinevaid rahaühikuid ja oskab neid kasutada.
- Mõistab, et asjadel ja teenustel on väärtus.
- Eristab säästmist ja kulutamist ning oskab põhjendada valikuid.
- Oskab nimetada ja võrrelda erinevaid rahakogumise võimalusi.
- Mõistab, et raha teenitakse tööga ning toob näiteid erinevate ametite kohta.
- Teab, et inimeste sissetulekud on erinevad ning oskab seda arvestada.
- Oskab koostada lihtsat eelarvet ja planeerida kulusi.
- Oskab hinnata, millal on ost vajalik ja millal mitte.
- Teab, et raha otsused mõjutavad nii ennast kui ka teisi.
- Suudab kriitiliselt hinnata rahaga seotud reklaame ja pakkumisi.
- Oskab arutleda raha ja väärtuste seoste üle.
- Suudab väljendada oma arvamust rahaliste valikute ja otsuste kohta. Oskab teha koostööd rühmatöös ning arvestab teiste arvamustega.

7. Valikainete ainevaldkond: emotsionaalsed ja sotsiaalsed oskused

Ainevaldkonna kirjeldus

Emotsionaalsed ja sotsiaalsed oskused on üheks kõige olulisemaks teguriks, mis aitab õpilastel kujuneda tasakaalustatud ja edukateks inimesteks, kes oskavad suhestuda ümbritseva maailmaga, mõista oma tundeid ja arendada tugevaid suhteid teistega. Ainevaldkond keskendub õpilaste võimekusele mõista, väljendada ja hallata oma emotsioone, samas oskades mõista ka teiste inimeste tundeid ja vajadusi.

Emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste arendamine on ülioluline mitte ainult igapäevaelu ja suhete, vaid ka õpingute ja elukutse valikute jaoks. Need oskused aitavad inimestel toime tulla stressi ja väljakutsetega, arendada empaatiat, lahendada konflikte ning töötada meeskondades. Seetõttu on nende oskuste omandamine vajalik igasugustes haridussüsteemides, aidates noortel õppida tegema teadlikke ja tasakaalustatud valikuid, mis soodustavad nende isiklikku ja sotsiaalset heaolu.

Õpetuse eesmärgid

- **Emotsioonide juhtimine** – enda tunnete mõistmine ja reguleerimine.
- **Empaatia ja kuulamisoskus** – teiste tunnete mõistmine ja toetav suhtlus.
- **Konfliktide lahendamine** – rahulik ja konstruktiivne tegutsemine.
- **Koostööoskused** – meeskonnatöö, usaldus ja austus.
- **Suhtlemisvõimed** – arvestamine erinevuste ja suhetega.
- **Enesemääratlus** – positiivne minapilt ja teadlikkus oma väärtustest.

Ainevaldkonna põhimõtted ja õppemeetodid

Oskuste arendamine toimub peamiselt **praktiliste tegevuste kaudu**: rollimängud, arutelud ja simulatsioonid. Oluline on **refleksioon**, **individuaalne ja grupipõhine õpe**, ning **kohandatud ülesanded** vastavalt õpilaste vajadustele.

Oskuste arendamine läbi tegevuste

- **Tunde juhtimine** – nt hingamisharjutused.
 - **Suhtlemisoskus** – nt arutelud ja kuulamisoskuse treening.
 - **Empaatia** – nt olukordade analüüs kirjandusest või elust.
 - **Konfliktide lahendamine** – nt rollimängud konfliktidest.
- Sihiks on **tasakaalukas inimene**, kes oskab mõista ja juhtida ennast ning suhestuda teistega.

Üldpädevuste kujundamine

- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – empaatia ja kultuuride mõistmine.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – koostöö ja vastutustunne.
- **Enesemääratluspädevus** – minapilt, enesejuhtimine, valikute teadlikkus.
- **Õpipädevus** – emotsioonide juhtimine õppes ja tagasisidest õppimine.
- **Suhtluspädevus** – erinevad suhtlemisviisid, kuulamine ja vastamine.
- **Matemaatika/teadus/tehnoloogia** – meeskonnatöö, probleemilahendus.
- **Ettevõtlikkus** – algatusvõime, projektide juhtimine, enesehindamine.
- **Digipädevus** – emotsionaalselt teadlik suhtlemine digikeskkonnas.

Lõiming teiste ainetega

- **Keeled** – emotsioonide väljendamine, empaatia teksti kaudu.
- **Matemaatika** – koostöö, stressitaluvus, loogiline mõtlemine.
- **Sotsiaalsed** – väärtused, suhted, ühiskondlik vastutus.
- **Kunstiained** – tunnete väljendamine loominguliselt.
- **Tehnoloogia ja digiõpe** – ohutu ja teadlik suhtlus digikeskkonnas.

Läbivad teemad valdkonnas

- **Elukestev õpe ja karjäär** – teadlikud valikud, stressi juhtimine.
- **Keskkond ja jätkusuutlikkus** – empaatia looduse ja inimeste suhtes.
- **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – loovus, koostöö, vastutus.
- **Kultuuriline identiteet** – kultuuride mõistmine, sallivus.
- **Teabekeskkond** – info hindamine ja teadlik suhtumine.
- **Väärtused ja kõlblus** – eetiline käitumine ja väärtuspõhine otsustamine.

Õpetaja roll on luua turvaline ja toetav keskkond, kus õpilased saavad õppida ennast ja teisi mõistma. Emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste ainevaldkonna eesmärk on arendada õpilastes teadlikkust oma tunnete ja käitumise suhtes ning aidata neil omandada oskusi, mis võimaldavad neil edukalt suhelda, teha koostööd ja toime tulla igapäevaelu erinevate väljakutsetega. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste valdkonnas peaks keskenduma praktilistele, kogemuslikele tegevustele, mis toetavad õpilaste eneseteadvust, empaatiat ja suhteid teistega. Alljärgnevalt on toodud põhimõtted ja soovitusel õppetegevuse kavandamiseks ja korraldamiseks selles valdkonnas. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste ainevaldkonnas

1. Õppetegevuse eesmärgid ja tulemused

Emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste ainevaldkonna õppetegevuse eesmärgid peaksid olema suunatud õpilaste eneseteadlikkuse, emotsioonide juhtimise ja sotsiaalsete oskuste arendamisele. Need eesmärgid on tihedalt seotud õpilaste isiksuse arengu ning ühiskonnas aktiivse ja vastutustundliku kodaniku kujundamisega. Konkreetseks õpikogemuseks võib olla näiteks:

- **Eneseteadlikkuse suurendamine:** Õpilased õpivad oma tunnete ja käitumise mõistmist ning seoseid nende vahel.
- **Emotsioonide juhtimine:** Õpilased arendavad oskusi, kuidas oma emotsioone kontrollida ja neid teadlikult suunata, et saavutada positiivne enesetunne ja lahendada konflikte.
- **Empaatia ja suhtlemisoskus:** Õpilased arendavad empaatiat ja suhtlemisvõimekust, õppides arvestama teiste tunnete ja vajadustega.
- **Koostöö ja meeskonnatöö:** Õpilased õpivad meeskonnas töötama, arvestades erinevaid isiksusi ja vaatenurki, et saavutada ühiseid eesmäärke.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste valdkonnas peaks olema eesmärgistatud, mitmekesine ja õppijakeskne. Õpilaste emotsionaalne ja sotsiaalne areng on pidev protsess, mis vajab pidevat toetust ja praktilisi õpikogemusi. Õpetaja roll on luua turvaline ja toetav õpikogemus, kus õpilased saavad oma emotsioone väljendada, õppida teisi mõistma ja arendada oskusi, mis on olulised igapäevaelu ja tuleviku jaoks.

Hindamine emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste ainevaldkonnas

Emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste mitmeeristav hindamine keskendub õpilaste isiklikule arengule, eneseteadlikkusele ja oskusele kasutada õpitut igapäevaelus. Hindamine on pidev ja mitmekesine protsess, kus rõhk on eneserefleksioonil, õpetaja tähelepanekutel, praktilistel tegevustel, kaasõpilaste tagasisidel ning portfelli kasutamisel. Hindamiskriteeriumid hõlmavad emotsioonide juhtimist, empaatiat, suhtlemist, konfliktide lahendamist ja vastutuse võtmist oma arengu eest. Mitmeeristava hindamise eesmärk ei ole ainult tulemuste mõõtmine, vaid õpilase teadliku kasvu toetamine läbi positiivse ja arendava tagasiside. See aitab kujundada noori, kes oskavad enda ja teiste tunnetega toime tulla ning suudavad ehitada tasakaalukaid suhteid. Tagasiside peab olema positiivne ja julgustav, pakkudes õpilastele võimalusi oma oskusi arendada ja edendada. Õpetaja võib anda konkreetseid soovitusi, kuidas õpilased saavad oma suhtlemis- ja emotsioonide juhtimise oskusi veelgi arendada, samuti pakuvad nad võimalusi, kuidas lahendada tekkinud probleemid ja arendada koostööoskusi. Emotsionaalsete ja sotsiaalsete oskuste hindamine on hindamisprotsess, mis aitab õpilastel oma eneseteadlikkust, empaatiat ja suhtlemisoskusi arendada, et nad saaksid igapäevaelus paremini toime tulla. Kuna need oskused on eluks vajalikud ja muudavad õpilaste suhted teistega positiivsemaks, on hindamine väga oluline tööriist, et jälgida nende arengut. Õige hindamisviis võimaldab mitte ainult mõõta, vaid ka edendada õpilaste sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste kasvu, et nad saaksid arendada oma täielikku potentsiaali

	2.-3. õpigupp	4.-6. õpigrupp
1		Paremaks sõbraks iseendaga
2		Kuidas saada, mida tahan
3		Projektijuhtimine
4	Julge küsida, arutleda, kahelda	

7.1. Valikaine: paremaks sõbraks iseendaga

Aine kirjeldus:

Valikaine „Paremaks sõbraks iseendaga“ keskendub enesejuhtimisele, emotsionaalsele teadlikkusele ja heaolule. Kursus aitab õpilastel märgata, mis toimub nende sees, ning toetab vaimse tasakaalu hoidmist igapäevaelus. Tundides uuritakse erinevaid baasemotsioone ning õpitakse oma tundeid mõistma ja väljendama. Õpitakse, kuidas stress tekib ja kuidas seda leevendada läbi lihtsate harjutuste. Käsitletakse tähelepanu- ja keskendumisoskusi ning harjutatakse kohalolekut. Õpilased saavad teada, kuidas toetada iseennast keerulistes olukordades. Praktilised tegevused aitavad arendada oskust rahulikult reageerida ja tegutseda läbimõeldult. Oluline osa on teineteise kuulamisel, jagamisel ja peegeldamisel. Tunnitegevused toimuvad nii individuaalselt, paarides kui ka väikestes gruppides. Kursusel õpitakse empaatilist suhtlemist ja vastutuse võtmist oma käitumise eest. Õppeprotsessis väärtustatakse avatud suhtlemist ja üksteise kogemustest õppimist. Õpitut rakendatakse läbi lihtsate igapäevaolukordade analüüsi ja refleksiooni. Aine aitab kujundada enesekindlamat, tasakaalukamat ja hoolivamat noort.

Õpitulemused:

Õpilane:

- tunneb baasemotsioone ja oskab neid enda juures märgata; mõistab tunnete ja käitumise vahelist seost;
- väljendab oma tundeid selgelt ja sobival viisil; kuulab teisi austavalt ja aktiivselt;
- oskab pidada dialoogi, arvestades teiste seisukohtadega;
- selgitab, mis on stress ja kuidas see avaldub;
- kasutab stressi maandamiseks sobivaid tehnikaid (nt hingamine, liikumine, paus);
- keskendub paremini ja oskab tähelepanu juhtida;
- harjutab kohalolekut läbi lihtsate vaimsete harjutuste;
- rakendab enesejuhtimise oskusi igapäevaolukordades;
- märkab enda tugevusi ja arenduskohti, analüüsib olukordi ja otsib sobivaid tegutsemisviise;
- oskab toetada ennast ja teisi emotsionaalselt keerulistes hetkedes.

7.2. Valikaine: kuidas saada, mida tahan?

Aine kirjeldus:

Valikaine „Kuidas saada, mida tahad?“ põhineb Arutleva Kooli programmil ning annab 5.–6. õpigrupi õpilastele esmased teadmised väitlusest, argumenteerimisest ja kriitilisest mõtlemisest. Tundides käsitletakse erinevaid arutlusvorme, õpitakse oma mõtteid loogiliselt üles ehitama ja neid veenvalt esitama. Õpilased saavad kogemuse dialoogi pidamises ja vastaspoole arvamuse austavas kuulamises. Erinevaid vaatenurki analüüsides õpitakse märkama loogikavigu ning arendatakse oskust otsida lahendusi probleemidele. Samuti toetab aine õpilase sisemist arengut – aidates mõista enda väärtusi ja maailmavaadet. Õppetöö sisaldab nii praktilisi harjutusi kui ka arutelusid, milles õpilane saab katsetada oma argumenteerimisoskusi. Kodutööd ja infootsing arendavad iseseisva töö oskusi. Aine aitab õpilasel paremini mõista, kuidas suhtlus mõjutab suhteid ja ühiskonda laiemalt ning õpetab vastutama oma sõnade ja tegude tagajärgede eest.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Esitab oma mõtteid selgelt ja veenvalt. Põhjendab oma arvamust loogiliselt.
- Kuulab aktiivselt ja austavalt vastaspoole seisukohti.
- Märkab loogikavigu tekstides ja suulistes väidetes. Kasutab argumenteeritud keelt aruteludes ja väitlustes.
- Mõistab oma väärtusi ja seisukohti.
- Arvestab teiste inimeste vaatenurki.
- Suudab tuua näiteid ja tõestusmaterjale oma seisukohtade toetuseks.
- Suhtub kriitiliselt infoallikatesse.
- Kasutab erinevaid väljendusviise sõltuvalt olukorrast.
- Julgeb esineda ja oma seisukohti avalikult kaitsta.
- Kasutab koostööoskusi meeskonnatöös.
- Mõistab, et sõnadel on tagajärjed, ning suhtub vastutustundlikult oma väljendusviisi.

7.3. Valikaine: projektijuhtimine

Aine kirjeldus:

Valikaine „Projektijuhtimine“ annab 5.–6. õpigrupi õpilastele esmased teadmised ja praktilised oskused projektide kavandamisest ja elluviimisest. Tunnis käsitletakse, mis on projekt ja kuidas seda algusest lõpuni edukalt juhtida – alates idee loomisest kuni lõpptulemuse esitlemiseni. Õpilased õpivad eesmärgi seadma, ülesandeid jagama, aega planeerima ja tööprotsessi hindama. Läbi mänguliste harjutuste ja gruppitööde omandatakse oskusi, mis arendavad meeskonnatööd ja probleemide lahendamist. Praktiline osa hõlmab väikeste projektide elluviimist koolikeskkonnas, näiteks ürituse korraldamine, klassiruumi parendamine või digilahenduse loomine. Oluline osa on ka tagasiside andmisel ja eneseanalüüsil. Aine toetab iseseisvuse ja vastutustunde kasvu, arendades kriitilist mõtlemist ja organiseerimisvõimet. Projektiõpe soodustab loovat lähenemist probleemidele ning aitab õpilastel mõista, kuidas ideed sünnivad ja ellu viiakse.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Teab, mis on projekt ja kuidas see üles ehitatakse.
- Suudab sõnastada selge eesmärgi ja tegevuskava.
- Oskab jagada ülesandeid ja teha koostööd meeskonnas.
- Planeerib aega realistlikult ja järgib kokkulepitud tähtaegu.
- Kasutab sobivaid tööriistu projektijuhtimiseks (nt digitaalsed ajaplaneerijad).
- Tunneb vastutust oma rolli ja panuse eest.
- Oskab hinnata ja kohandada tegevusplaani vastavalt olukorrale.
- Rakendab loovat ja kriitilist mõtlemist probleemide lahendamisel.
- Suudab ennast ja oma tööd analüüsida.
- Osaleb aktiivselt meeskonna aruteludes ja otsuste langetamises.
- Mõistab koostöö olulisust ühise eesmärgi saavutamisel.
- Esitleb oma projekti ideed ja tulemusi veenvalt. Reflekteerib oma õpikogemusi ja arengut projektitöös.

7.4. Valikaine: julge küsida, arutleda ja kahelda

Aine kirjeldus:

Valikaine „Julge küsida, arutleda ja kahelda“ kutsub õpilasi avastama maailma läbi filosoofiliste küsimuste, mis arendavad nii kriitilist kui ka loovat mõtlemist. Tundides uuritakse suuri elu puudutavaid teemasid, millele ei ole ühtset õiget vastust – näiteks: „Mis on sõprus?“, „Kas tõde on alati üks?“ või „Mis teeb elu heaks?“. Lapsed õpivad oma mõtteid sõnastama, küsimusi esitama ja teisi kuulama. Õpitakse nägema erinevaid vaatenurki ja mõistma, et aruteludes on oluline mitte ainult vastus, vaid ka mõtlemisprotsess ise. Tundides kasutatakse lugusid, mängulisi arutelusid, rollimänge ja mõttekaarte. Läbi mängu ja vestluse harjutatakse empaatiat, argumenteerimist ning iseseisvat arvamuse kujundamist. Õpilased tutvuvad ka tuntud filosoofide, nagu Sokrates, Aristoteles, Platon ja Kant mõtetega, nende elu ja ideedega neile jõukohasel moel. Valikaine toetab sotsiaalset arengut, arendades oskust arvestada teistega ja väärtustada koostööd. Tunnis väärtustatakse julgust kahelda ja küsida, luues turvalise keskkonna, kus iga mõte on oluline. Õppimine on seotud nii tunnetusliku, sotsiaalse kui ka väärtuspõhise arenguga. Aine sobib igale õpilasele, kes tahab mõelda, küsida ja arutada. Aasta jooksul koguneb iga õpilase isiklikku õpimappi valik materjale, mis peegeldavad tema teekonda väikese filosoofina. Valikaine toetab Kindluse Kooli väärtusi nagu koostöö, õppimise väärtustamine, julgus ja lugupidamine.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab sõnastada ja esitada arutlemist väärivaid küsimusi.
- Õpilane julgeb ja oskab väljendada oma arvamust.
- Õpilane oskab kuulata kaasõpilasi ning arvestada nende seisukohtadega.
- Õpilane tunneb mõningaid klassikalisi filosoofe (nt Sokrates, Aristoteles, Platon, Kant).
- Õpilane mõistab mõisteid nagu sõprus, tõde, õiglus, õnn ja hoolimine.
- Õpilane suudab arutleda teemadel, millel puudub ühene vastus.
- Õpilane oskab arutleda väärtuste ja moraalivalikute üle.
- Õpilane arendab oskust eristada arvamust ja fakti.
- Õpilane kasutab tunnis mõistekaarte ja mõttemustreid oma mõtete selgitamiseks.
- Õpilane osaleb paaris- ja rühmaaruteludes. Õpilane suudab reflekteerida oma mõtlemise arengut.
- Õpilane tunneb, et tema mõtted on väärtuslikud ning oskab neid enesekindlalt esitada.
- Õpilane mõistab, et maailmas eksisteerivad erinevad vaatenurgad ja neid saab mõista ning austada

8.Valikainete ainevaldkond: digipädevused

Digipädevuste ainevaldkond toetab õpilaste teadlikku, kriitilist ja loovat digitaalsete tehnoloogiate kasutamist õppimises, suhtluses ning igapäevaelus. Valdkonna eesmärk on kujundada oskusi, mis võimaldavad õpilasel toimida vastutustundliku, turvalise ja iseseisva digikasutajana ning arendada tema võimet lahendada probleeme, teha koostööd ning kasutada tehnoloogiat erinevates eluvaldkondades. Digipädevused ei ole eraldiseisev õppeaine, vaid lõimuvad kõigi õppeainetega ning toetavad õppijate üldpädevuste arengut. Õpilased omandavad teadmisi ja oskusi nii digiseadmete kasutamise, infootsingu, andmetöötluse, digitaalse eneseväljenduse kui ka küberturvalisuse ja digitaalse jalajälje teadvustamise kohta. Õpetamine põhineb praktilistel tegevustel, probleemõppel ja projektitööl, mis toetavad loovust, kriitilist mõtlemist ning vastutustundlikku käitumist digikeskkonnas. Õppetöös kasutatakse kaasaegseid õpikeskkondi ja digivahendeid, et valmistada õpilasi ette elukestvaks õppimiseks ning tööks digitaalselt rikastatud maailmas.

Üldpädevuste kujundamise võimalused

- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** õpitakse mõistma digikeskkondade mõju kultuurile ja ühiskonnale, järgima autorikaitset ning käituma eetiliselt ja lugupidavalt veebis.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** Arendatakse vastutustundlikku käitumist veebis, teadvustatakse digitaalset jalajälge ja hinnatakse info usaldusväärsust. Õpitakse osalema ühiskondlikus arutelus digikanalite kaudu.
- **Enesemääratluspädevus** toetab eneseanalüüsi, digitaalse identiteedi kujunemist ning aitab arendada enesejuhtimist, eesmärkide seadmist ja tehnoloogiakasutuse teadlikkust.
- **Õpipädevus** Digivahendid soodustavad iseseisvat õppimist, info leidmist ja kasutamist ning tagasiside kogumist. Kujunevad õppimisstrateegiad ja enesehindamise oskus.
- **Suhtluspädevus** Õpilased arendavad oskust selgelt väljenduda erinevates digivormides, mõista kultuurierinevusi ning anda ja saada tagasisidet veebikeskkonnas.
- **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus** Digivahendid toetavad loogilist mõtlemist, andmete analüüsi ja tehnoloogiliste süsteemide mõistmist (nt programmeerimine, visualiseerimine).
- **Ettevõtlikkuspädevus** Arendatakse loovust, algatusvõimet ja koostööoskust, kavandatakse ja viiakse ellu digitaalseid projekte ning harjutatakse eesmärgistamist ja ajaplaneerimist.

Lõimimine teiste ainevaldkondadega

- **Keel ja kirjandus** Digilood, esitlused ja blogid arendavad keeleoskust; digikeskkonnad laiendavad keeleõpet.
- **Matemaatika** Kasutatakse digivahendeid arvutamiseks, andmetöötluseks, simulatsioonideks ja loogilise mõtlemise arendamiseks.
- **Sotsiaalsed** Õpitakse kriitiliselt hindama allikaid ja digimeedia mõju ühiskonnale ning arutletakse kodanikuks olemise üle digikeskkonnas.
- **Kunstiained** Loov väljendus digivahenditega (nt animatsioonid, videod, helifailid), esteetika ja disainiõpe digivahendite abil.
- **Liikumisõpetus** Tehnoloogia abil jälgitakse liikumist, koostatakse harjutuskavasid ja kujundatakse tervislikke harjumusi.
- **Tehnoloogia** Arendatakse oskusi robotikas, programmeerimises, 3D-modelleerimises ning projektipõhises loovas töös.

Läbivate teemade rakendamine

- **Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine** Digipädevused toetavad pidevat õppimist, digivahendite kasutust, portfelli koostamist ja karjääri võimaluste uurimist.
- **Keskkond ja jätkusuutlik areng** Õpitakse kasutama digitehnoloogiat keskkonnateabe kogumiseks ja analüüsiks ning teadlikuks tarbimiseks.
- **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** Digikeskkonnas kavandatakse ja viiakse ellu projekte, arendatakse ettevõtlikkust ja meeskonnatööd.
- **Kultuuriline identiteet** Tutvutakse eri kultuuridega ja jagatakse oma identiteeti digitaalsete väljendusvormide kaudu (nt videod, blogid).
- **Teabekeskond** Arendatakse infootsingu ja -töötlemise oskusi ning digisisu loomise ja esitamise võimekust.
- **Väärtused ja kõlblus** Käsitletakse eetikat ja õiguslikke küsimusi digikeskkonnas (nt privaatsus, küberturvalisus, autorikaitse), kujundatakse vastutustundlikku käitumist.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine digipädevuste ainekavas on oluline, et tagada õpilaste aktiivne osalemine õppetöös ja oskuste süsteemne areng. Efektiivne õppetöö peaks olema õpetajale ja õpilastele paindlik, motiveeriv, tihti interdistsiplinaarne ja lõimitud erinevatesse õppeainetesse. Samuti peaks õppetöö sisaldama erinevaid õppimisvõimalusi ja hindamisvorme, et arendada kõiki digipädevuse aspekte – alates tehniliste oskuste arendamisest kuni kriitilise mõtlemise ja loovuse tõhustamiseni.

Õppetegevuse eesmärkide määratlus. Kõik õppetunnid ja tegevused peaksid olema suunatud õpilaste digipädevuse arendamisele, lähtudes õpitulemustest, mis on seotud teadlikkuse tõstmisega digitehnoloogiate ja -vahendite mõjust igapäevaelus. Õppe eesmärgid peaksid olema selged ja mõõdetavad ning keskenduma õpilaste võimekusele kasutada digivahendeid erinevates kontekstides – infotehnoloogia kasutamine õppimiseks, suhtlemiseks ja loovuseks. Digipädevuste arendamine eeldab õppetundide mitmekesistamist, et hoida õpilaste huvi ja soodustada erinevaid õppimisstiile. Õppetegevustes saab kasutada:

E-õppeplatvorme ja veebipõhiseid ressursse, mis pakuvad interaktiivseid ülesandeid ja võimaldavad õpilastel õppida oma tempos. Näiteks veebipõhised testid, ülesanded ja videoküsimused, kus õpilased saavad ise valida, kuidas ja millal teemat õppida.

Simulatsioonide ja mängude kasutamine, et arendada õpilaste probleemilahendamisoskusi ja loovust, näiteks loodusteadustes või matemaatikas.

Koostööprojektid ja meeskonnatööd, kus õpilased saavad arendada oma digipädevusi meeskonnas, kasutades digitaalseid tööriistu koostööks ja teabe jagamiseks (nt Google Drive, Microsoft Teams).

Interdistsiplinaarse lähenemise rakendamine, kus eri ainete õpetajad lõimivad digipädevusi oma ainetes. Näiteks ajaloo saab uurida, kuidas digitaalsed arhiivid muudavad ajaloo uurimise viisi, ja samal ajal arendada õpilaste teadlikkust digitehnoloogia rollist teadusuuringutes.

Hindamine ja tagasiside

Digipädevuste hindamine ei tohiks piirduda ainult õpilaste tehniliste oskuste kontrollimisega, vaid see peaks keskenduma ka nende suutlikkusele kasutada digitehnoloogiat loovalt ja kriitiliselt. Mitmeeristav hindamine võib sisaldada järgmisi komponente:

- **Enesehindamine ja kaasõpilaste hindamine**, kus õpilased hindavad oma ja teiste õpilaste tööd, pakkudes konstruktiivset tagasisidet ja analüüsides oma arengut.
- **Projektipõhine hindamine**, kus õpilased loovad digitaalse projekti (nt veebileht, video, rakendus), mille abil saavad nad oma oskusi praktiliselt rakendada.
- **Kaasav hindamine**, kus õpilased saavad tagasisidet kogu õppeprotsessi vältel, et arendada oma digipädevusi pidevalt ja järk-järgult.

Õppetegevuse paindlikkus ja areng Digipädevused arenevad pidevalt, seetõttu on oluline, et õpetaja oleks paindlik ja valmis õppeprotsessis muudatusi tegema. Õpetajad peaksid olema avatud uutele digitaalsetele tööriistadele, õppimisvõimalustele ja metoodikatele, mis aitavad õpilaste arengut toetada.

Digipädevustega seotud valikainete jaotumine õpigruppide vaates

	1. õpigrupp	2.-3. õpigrupp	4.-6. õpigrupp
1			Loo ja õpi tehisintellektiga
2	Digipädevused	Digipädevused	Digipädevused
3	Robootika	Robootika	
4		Programmeerimine	Programmeerimine
5			Multimeedia
6			Muusikaproduksioon
7			Suunamudijad meedias

8.1. Valikaine: loo ja õpi tehisintellektiga

Aine kirjeldus:

Valikaine „Loo ja õpi tehisintellektiga“ on suunatud 4.–6. õpigrupi õpilastele ning pakub esmast kokkupuudet kiiresti areneva tehisintellekti maailmaga. Aine eesmärk on tutvustada õpilastele mängulises, loovas ja arusaadavas võtmes, mis on tehisintellekt (AI), kuidas see töötab ning kuidas seda saab kasutada igapäevaelus ja õppetegevuses. Õppetöö keskmes on praktiline katsetamine ja probleemide lahendamine, mis arendab õpilaste loovust, kriitilist mõtlemist ja tehnoloogilist kirjaoskust. Õpilased uurivad, millist rolli mängib tehisintellekt tänapäeva ühiskonnas, millised on selle võimalused ja piirangud ning kuidas saavad nemad ise vastutustundlikult AI-vahendeid kasutada. Tunnid on üles ehitatud aktiivõppena: kasutatakse projektipõhist lähenemist, grupid ja interaktiivseid digivahendeid. Õpilased saavad ise luua lihtsamaid AI-rakendusi, näiteks:

- vestlusroboteid (chatbot'e),
- interaktiivseid õpi- või meelelahutuslikke mänge,
- pildiloo või tekstitöötluse rakendusi,
- isiklikke õppimise abivahendeid.

Lisaks praktilistele oskustele pööratakse tähelepanu AI kasutamise eetilistele küsimustele: kas masinaga loodud sisu on alati usaldusväärne, kuidas eristada inimloomingut ja masinloomingut, mis on vastutustundlik digikäitumine ning kuidas mõjutab AI meie valikuid, arvamusi ja identiteeti.

Valikaine loob tugeva aluse tulevaseks tehnoloogiapädevuseks ning aitab õpilastel arendada teadmisi ja oskusi, mis on olulised nii digiajastul toimetulekuks kui ka vastutustundliku ja loova kodanikuna kujunemiseks. Aine lõppeesmärk ei ole mitte pelgalt AI kasutamine, vaid selle mõistmine, kriitiline hindamine ja teadlik, eetiline rakendamine igapäevaelus.

Õpitulemused:

Valikaine läbimisel õpilane:

- mõistab tehisintellekti põhimõtteid (nt andmete põhjal õppimine, mustrite äratundmine, automatiseerimine) ja oskab neid eakohaselt selgitada;
- eristab inimeste ja AI loodud sisu, teab erinevusi nende loomise protsesside ja eesmärkide vahel;
- kasutab lihtsaid AI tööriistu (nt pildiloome, tekstigeneraatorid, häälkäsklused) loovate ja hariduslike projektide loomiseks;
- loob iseseisvalt või rühmas väikese AI-põhise rakenduse või tööriista (nt chatbot, interaktiivne mäng, õppematerjal);
- oskab planeerida ja läbi viia oma ideest lähtuvat AI projekti algusest lõpuni (sh eesmärkide seadmine, tööjaotus, testimine, esitlemine);
- kasutab tekstiroboteid (nt ChatGPT või sarnased tööriistad) õppetegevuses abivahendina, sh küsimustele vastuste leidmiseks, tekstide loomiseks või ideede genereerimiseks;
- hindab AI tööriistade loodud sisu usaldusväärsust, täpsust ja sobivust erinevates kontekstides;
- kohandab ja täiendab AI poolt loodud sisu, et see vastaks isiklikele, õppe- või eetilistele vajadustele;
- tegutseb meeskonnas tulemuslikult – oskab kuulata teisi, jagada ülesandeid ja anda sisulist tagasisidet;
- tunneb ära AI kasutamisega seotud ohud (nt privaatsus, väärinfo, sõltuvus) ning arvestab neid tehnoloogia kasutamisel;
- arutleb AI mõju üle ühiskonnale, tööle, õppimisele ja igapäevaelule – mõistab, et tehisintellekt mõjutab tulevikutöökohti ja otsuste tegemist;
- mõistab vastutustundliku digikäitumise põhimõtteid ning järgib neid AI tööriistade kasutamisel;
- rakendab oma loovust, probleemilahendusoskust ja kriitilist mõtlemist tehnoloogiliste lahenduste loomisel;
- esitleb oma ideid ja projekte selgelt ning enesekindlalt, kasutades sobivaid digivahendeid.

8.2 .Valikaine: digipädevused

Aine kirjeldus:

„Digipädevused“ on valikaine, mille eesmärk on arendada 1.–6. õpigrupi õpilaste oskusi digimaailmas orienteerumisel, pakkudes praktilisi teadmisi ja tegevusi, mis toetavad turvalist, loovat ja vastutustundlikku digitegevust. Õpilased õpivad teadlikult kasutama erinevaid digivahendeid õppimiseks, suhtlemiseks ja eneseväljenduseks. Tunnis käsitletakse infootsingu, andmete töötlemise, digitaalse enesekaitse, sisuloomise, autorikaitse ning koostöö- ja suhtlusvahendite kasutamise teemasid.

Lisaks arutletakse, kuidas digitehnoloogia mõjutab keskkonda, sotsiaalseid suhteid ja õppimisharjumusi. Õpilased saavad võimaluse katsetada erinevaid digikeskkondi ja vahendeid, luua isiklikke projekte ning õppida ennastjuhtivalt tegutsema digikeskkonnas.

Õpitulemused:

Õpilane:

- oskab otsida, hinnata ja kasutada usaldusväärset teavet erinevatest digiallikatest;
- kasutab digiseadmeid ja -keskkondi turvaliselt ja vastutustundlikult;
- mõistab, mis on digitaalne jalajälg, ning oskab oma digikäitumist juhtida;
- teab, kuidas kaitsta oma andmeid ja isiklikku infot internetis;
- oskab eristada legaalseid ja ebaseaduslikku sisu ning teab autorikaitse põhimõtteid;
- kasutab erinevaid digivahendeid (nt tekstiredaktorid, esitlustarkvara, pilditöötlus) loovaks sisuloomiseks;
- loob iseseisvalt lihtsa digitaalse projekti (nt e-plakat, videojuhend, esitlus);
- teeb koostööd digikeskkonnas, jagab faile ja osaleb ühistes töödes;
- kasutab digivahendeid iseseisva õppimise toetamiseks (nt õppemängud, harjutuskeskkonnad, õpianalüüs);
- analüüsib digitehnoloogia mõju enda ajakasutusele ja keskendumisvõimele;
- mõistab digiseadmete ja internetikasutuse keskkonnamõju ning oskab teha teadlikke valikuid (nt seadmete elutsükkel, pilveteenuste mõju);
- suudab hinnata oma digitegevust ja seada eesmärgi isikliku digipädevuse arendamiseks;
- tunneb ära küberkiusamise ja teised digiohud ning teab, kuidas neile vastata ja kust abi otsida.

8.3. Valikaine: robotika

Aine kirjeldus:

„Robotika“ on praktiline ja loovust arendav valikaine, mis tutvustab õpilastele robotika ja programmeerimise aluseid läbi mängulise ning projektipõhise õppe. Õpilased töötavad erinevate robotite ja anduritega, õppides neid ehitama, juhtima ja programmeerima. Tunnid on üles ehitatud probleemipõhiselt: õpilased lahendavad igapäevaelust inspireeritud ülesandeid, kus nad peavad arendama oma loogilist mõtlemist, loovust ja meeskonnatööoskust. Aine kaudu saavad õpilased aimu, kuidas tehnoloogia meie elu mõjutab ning kuidas seda targalt ja kestlikult kasutada. Eesmärk ei ole ainult oskuste omandamine, vaid ka vastutustundlik mõtteviis tuleviku tehnoloogiate suhtes.

Õpitulemused:

Õpilane:

- mõistab robotika põhimõisteid (robot, andur, käsk, programm);
- oskab ehitada lihtsa roboti vastavalt juhendile;
- kasutab loogilist mõtlemist ja katsetamist robotite juhtimiseks;
- kirjutab lihtsaid programmijuppe visuaalses või tekstipõhises keskkonnas (nt LEGO, micro:bit, VEX vms);
- testib oma lahendusi ja teeb vajalikke parandusi;
- kasutab andureid roboti käitumise mõjutamiseks (nt valgus-, heli-, liikumisandur);
- lahendab praktilisi ülesandeid (nt labürindi läbimine, objektide teisaldamine jms);
- töötab meeskonnas, jagab ülesandeid ja suhtleb konstruktiivselt;
- loob ja esitleb väikest projekti, rakendades oma teadmisi ja oskusi;
- oskab hinnata oma tööd ja arengut ning kavandada edasisi samme;
- mõistab robotika kasutusvõimalusi ja -piiranguid igapäevaelus ja tööstuses;
- arvestab oma tegevustes ohutuse ja säästva tehnoloogiakasutuse põhimõtteid;
- tunneb huvi tehnoloogia ja inseneeria vastu ning teab, kuidas neid valdkondi saab edasi õppida.

8.4. Valikaine: programmeerimine

Aine kirjeldus:

Valikaine „Programmeerimine“ tutvustab 4.–6. õpigrupi õpilastele programmeerimise aluseid. Tunnid on üles ehitatud mängulisele ja loovale probleemilahendusele. Õpilased õpivad looma lihtsaid programme visuaalsetes keskkondades, nagu Scratch, Blockly või micro:bit. Olenevalt õpilaste tasemest tutvustatakse ka tekstipõhist programmeerimist (nt Python, JavaScript). Rõhk on algoritmilisel mõtlemisel, loogilisel arutlemisel ja tegevuste jadasüsteemilisel planeerimisel. Õpilased arendavad oma loovust, luues interaktiivseid mänge, animatsioone ja tööriistu. Tunnid sisaldavad palju praktilist katsetamist, ebaõnnestumiste analüüsi ja parendamist. Kursuse jooksul luuakse ka oma projekt, mida saab jagada ja esitleda. Õpilased õpivad, kuidas töötada iseseisvalt ja meeskonnas, jagades rolle ja toetades üksteist. Räägitakse ka turvalisest ja eetilise käitumisest tehnoloogiamaailmas. Käsitletakse programmeerimise mõju ühiskonnale ja tulevikutööle. Töötatakse välja lahendusi, mis võiksid toetada igapäevaelu või õppimist. Aine eesmärk on arendada mõtlemist, oskusi ja enesekindlust tehnoloogilises keskkonnas.

Õpitulemused:

Õpilane:

- mõistab programmeerimise põhikontseptsioone (käsk, tsükkel, tingimus, muutujad);
- kasutab visuaalseid programmeerimiskeeli (nt Scratch, Blockly) lihtsate ülesannete lahendamiseks;
- loob animatsioone, mänge või interaktiivseid lahendusi programmeerimisplatvormil;
- planeerib tegevused loogilises järjestuses ja oskab neid kirjeldada;
- testib oma programme ja teeb muudatusi, kui need ei tööta soovitud;
- töötab edukalt meeskonnas, arendades ühist projekti ja jagades rolle;
- dokumenteerib oma programmi lihtsas vormis (nt skeem, kommentaarid, esitus);
- mõistab tekstipõhise programmeerimise põhimõtteid (vajadusel tutvustasandil);
- kasutab tehnoloogiat loovalt probleemide lahendamiseks;
- arutleb tehnoloogia mõju üle inimesele, tööle ja keskkonnale;
- oskab reflekteerida oma õppimist ja seada uusi sihte; järgib digikäitumise ja autoriõiguste põhimõtteid; julgeb katsetada, teha vigu ja neist õppida

8.5. Valikaine: multimeedia

Aine kirjeldus:

Valikaine „Multimeedia“ annab 4.–6. õpigrupi õpilastele ülevaate visuaalse loometöö võimalustest. Keskmes on sõna „multi“ – õpitakse heli, valguse, video, foto ja graafika kasutust. Tegemist on praktilise ja loovust arendava kursusega, kus iga õpilane saab ise luua ja esitleda oma ideid. Tunnid sisaldavad sissejuhatust multimeedia töövahenditesse ning loomingulisi ülesandeid. Valmivad videod, animatsioonid, visuaalsed klipid ja kujundused. Tööd tehakse nii individuaalselt kui ka väikestes meeskondades. Kursuse osana valmivad kooliürituste visuaalid ja lühiklipid. Õpilased saavad teadmisi sellest, kuidas ideest saab valmis multimeediaprojekt. Tähtsal kohal on töö planeerimine, tehniline teostus ja sisu loomine. Õpetatakse, kuidas hinnata ja parandada oma tööd. Lõpuks toimub valminud tööde esitlemine ja tagasisidestamine. Õpetuses kasutatakse vabavaralisi ja kergesti ligipääsetavaid digivahendeid. Aine eesmärk on pakkuda loovat väljundit, tugevdada eneseväljendusoskust ja arendada tehnilist kirjaoskust.

Õpitulemused:

Õpilane:

- tunneb kaasaegseid multimeediavahendeid (heli-, video-, foto- ja graafikatöötlus);
- loob iseseisvalt või meeskonnas visuaalseid materjale (video, plakat, animatsioon jms);
- oskab kasutada telefoni ja arvutit multimeedialoomes;
- planeerib oma projekti ja järgib loometöö etappe;
- valib oma idee sobiva esitlusvormi (nt videoklipp või kujundusplakat);
- töötab meeskonnas ja oskab jagada ülesandeid;
- järgib digitaalse käitumise ja autoriõiguste põhimõtteid;
- kasutab loovust ja isikupära visuaalse sõnumi kujundamisel;
- oskab analüüsida enda ja kaaslaste töid konstruktiivselt; mõistab heli, valguse ja pildi mõju sisu tajumisele;
- oskab vajadusel töödelda heli- või pildifaile lihtsate rakendustega; kasutab tagasisidet oma töö parendamiseks;
- esitleb oma projekti kindlalt ja tähenduslikult.

8.6. Valikaine: muusikaproduktsoon

Aine kirjeldus:

„Muusikaproduktsoon“ on 5.–6. õpigrupi valikaine, mille eesmärk on õpetada õpilastele digitaalse muusika loomise aluseid. Tunnid toimuvad loomingulises, mängulises ja toetavas õpikeskkonnas. Kasutusel on tasuta veebipõhine audiosalvestustarkvara BandLab. Õpilased õpivad salvestama, lõikama, miksima ja töötlemas heli. Olulisel kohal on oma ideede väljendamine ning praktiline katsetamine. Töö käigus sünnivad õpilaste isiklikud muusikaprojektid ja helikatsetused. Kuulatakse kaasaegset muusikat ja õpitakse seda analüüsima. Õpitakse tundma muusikaproduktsooni mõisteid nagu „loop“, „beat“, „mix“, „track“, „FX“. Teooria on seotud vahetult praktikaga: iga uus oskus rakendatakse kohe loomingus. Aine aitab arendada tehnilisi oskusi, loovust ja digitaalse eneseväljenduse julgust. Suur rõhk on iseseisval katsetamisel ja eneseväljendusel. Õppeaasta teises pooles tehakse meeskonnatöid ja grupipõhiseid laulukirjutamissessioone. Aine toetab varajast huvi äratamist muusikatööstuse ja loomemajanduse vastu.

Õpitulemused:

Õpilane:

- mõistab muusika loomise protsessi ja digitaalse produktsooni põhimõtteid;
- salvestab ja töötleb heli tarkvaras BandLab;
- tunneb ja kasutab põhilisi termineid (nt loop, beat, FX, track);
- loob lihtsaid muusikalisi ideid ja arendab neid terviklikeks projektideks;
- rakendab loovat mõtlemist oma lugude komponeerimisel ja miksimisel;
- analüüsib kuulatud muusikat, tuues välja selle struktuuri ja iseloomujooned;
- kasutab kuulamisoskust loomingulise töö täiendamiseks ja parandamiseks;
- kasutab BandLab'i tööriistu iseseisvalt ja turvaliselt;
- arvestab kaaslaste ideedega meeskonnatöös;
- kasutab arvuti kiirkäsklusi vilunult (copy, paste, save jne);
- rakendab saadud tagasisidet oma projekti arendamisel;
- esitleb oma loomingut kindlalt ja tähenduslikult; vastutab oma töö ajakava ja edasiliikumise eest.

8.7. Valikaine: suunamudijad meedias

Aine kirjeldus:

Valikaine „Suunamudijad meedias“ viib õpilased kaasaegsesse meediamailma, kus nad saavad ise aktiivselt sisuloome protsessis osaleda. Õpilased õpivad, kuidas töötavad meediaplatvormid ja kuidas luuakse sisu, mis kõnetab sihtrühma. Tundides käsitletakse erinevaid meedikanaleid ja analüüsitakse nende mõju ühiskonnale ning isiklikule kuvandile. Õpilased koostavad Kindluse Kooli sündmuste põhjal artikleid, loovad lühivideoid, heliklippe ja visuaale, mida saab kasutada kooli tutvustamiseks. Igal õpilasel on võimalus arendada oma digipädevusi ja ettevõtlikkust, luues sisu, mis on sisuline, kvaliteetne ja esteetiliselt atraktiivne. Õppetöö käigus harjutatakse tekstiloomet erinevates žanrites: uudis, arvamusartikkel, reklaamtekst ja intervjuu. Suurt tähelepanu pööratakse keelekasutusele, visuaalsele eneseväljendusele ning meedias esinemise oskustele. Õpilased töötavad tiimides, kus igal liikmel on oma roll, arendades nii koostöö- kui ka suhtlemisoskust. Digikeskkondade kasutamine (nt Google Drive, videomontaažirakendused) on igapäevane osa õppimisest. Aine pakub avatud ja loovat õpikeskkonda, kus igaüks saab katsetada ning avastada enda tugevaid külgi meedialoomes. Meediateemad on põimitud ühiskondliku ja isikliku vastutusega, aidates noorel paremini orienteeruda infoajastu võimalustes ja ohtudes.

Õpitulemused:

- Õpilane oskab varundada oma meediatöid ja materjale digitaalselt (nt Google Drive'i).
- Õpilane esitab oma tööd kindlaksmääratud tähtjaks vastavas digikeskkonnas.
- Õpilane mõistab ja selgitab erinevaid teabe edastamise eesmärke ja strateegiaid.
- Õpilane töötab meeskonnas, jagades ülesandeid ja tehes tulemuslikku koostööd.
- Õpilane koostab erinevat tüüpi artikleid (uudis, arvamus, intervjuu jne). Õpilane kasutab õigekirjareegleid artiklite ja muude tekstide loomisel.
- Õpilane illustreerib oma tekste visuaalselt sobivate tehnikatega (foto, graafika jmt).
- Õpilane oskab monteerida lühivideoid või heliklippe, kasutades lihtsamaid digivahendeid.
- Õpilane oskab mõtestada meedias esinevaid nähtusi ja seostada neid ühiskonnaga.
- Õpilane reflekteerib oma rolli sisuloojana ja suunamudijana koolikogukonnas.
- Õpilane loob digitaalse õppemapi, mis koondab tema töö ja arenguprotsessi.
- Õpilane arendab oskust anda ja vastu võtta tagasisidet oma töö ja koostöö kohta.